

Bakgrunn for utredningsprogram

132 kV kraftledninger Nordbø–Finnøy– Strand og Finnøy og Tau transformatorstasjoner

Stavanger og Strand kommuner i Rogaland fylke

Tiltakshaver Lnett AS
Referanse 202210862-81
Dato 09.06.2023
Ansvarlig Lisa Vedeld Hammer
Saksbehandler Tanja Midtsian

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

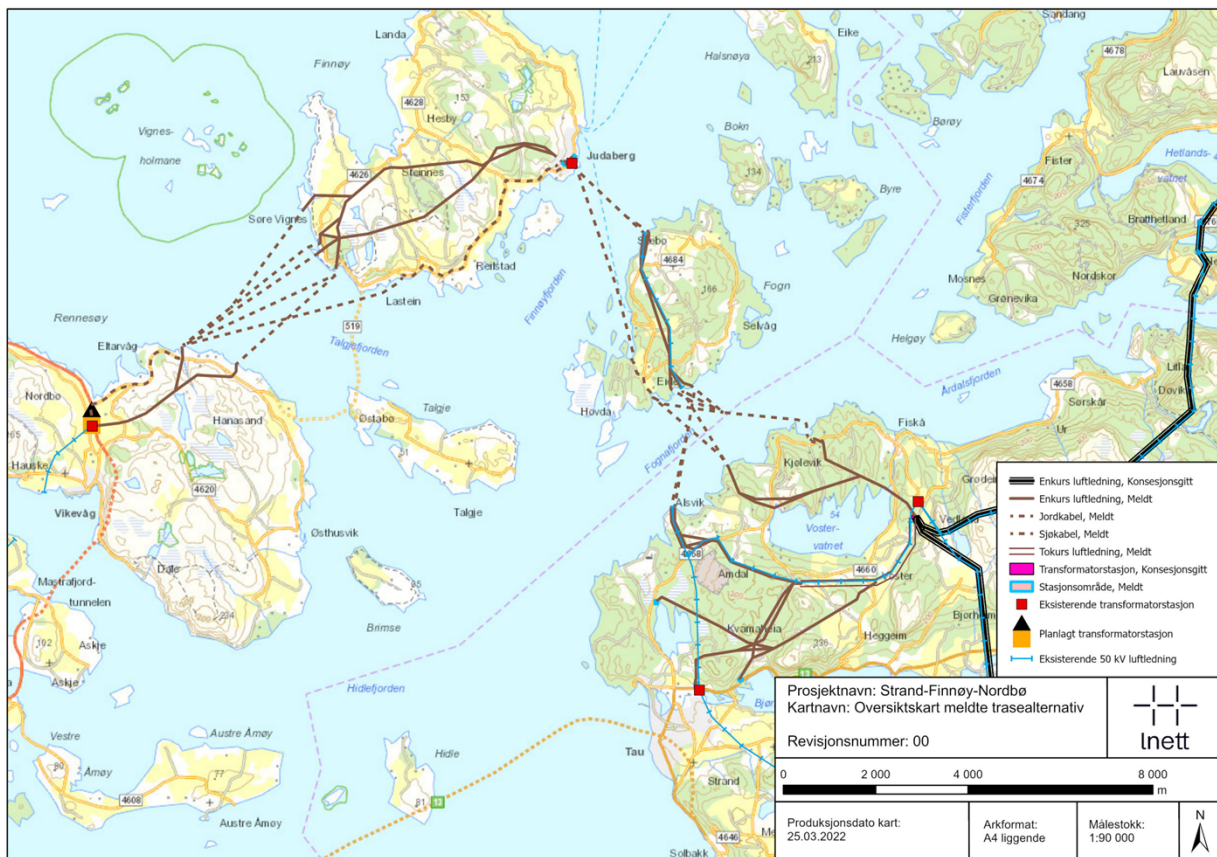
INNHOOLD	1
1 INNLEDNING	2
1.1 TILTAKET	2
2 NVES BEHANDLING AV MELDINGEN	3
2.1 HØRING	3
2.2 MØTER	3
2.3 INNKOMNE MERKNADER	3
3 NVES VURDERING AV KRAV TIL UTREDNINGER	4
3.1 INNLEDNING	4
3.2 GENERELLE KRAV, PROSESS OG METODE	4
3.3 BEGRUNNELSE FOR TILTAKET OG BESKRIVELSE AV ANLEGGENE	6
3.3.1 <i>Beskrivelse av tiltaket</i>	6
3.3.2 <i>Behovet for å gjøre tiltak</i>	6
3.3.3 <i>Teknisk/økonomisk vurdering</i>	6
3.4 NATURFARE OG BEREDSKAP	7
3.5 ALTERNATIVER	7
3.5.1 <i>Nye traséalternativer og traséjusteringer og traseer som ikke bør utredes videre</i>	7
3.5.2 <i>Transformatorstasjoner</i>	9
3.6 TILTAKETS VIRKNING FOR MILJØ OG SAMFUNN	10
3.6.1 <i>Arealbruk og bebyggelse</i>	10
3.6.2 <i>Naturmangfold</i>	10
3.6.3 <i>Landskap og visualiseringer</i>	11
3.6.4 <i>Kulturminner og kulturmiljøer</i>	12
3.6.5 <i>Friluftsliv</i>	12
3.6.6 <i>Landbruk og andre naturressurser</i>	12
3.6.7 <i>Reiseliv og annet næringsliv</i>	12
3.6.8 <i>Støy, forurensning og elektromagnetiske felt</i>	13
3.6.9 <i>Fiskeri, havbruk og skipsfart</i>	13
3.6.10 <i>Tekniske anlegg, luftfart, kommunikasjonssystemer og annen infrastruktur</i>	13
3.7 UTREDNINGSKRAV SOM IKKE ER INKLUDERT I UTREDNINGSPROGRAMMET.....	13
3.7.1 <i>Traséalternativ, jord- og sjøkabel</i>	13
3.7.2 <i>Utredningstema</i>	14
4 OPPSUMMERING	15
VEDLEGG A – SAMMENFATNING AV HØRINGSUTTALELSER	16

1 Innledning

I dette notatet sammenfattes og diskuteres høringsuttalelsene som har kommet inn i forbindelse med høring av Lnetts forslag til utredningsprogram for nye 132 kV kraftledninger mellom Rennesøy, via Finnøy til Strand, og nye Finnøy og Tau transformatorstasjoner i kommunene Stavanger og Strand. På grunnlag av innkomne uttalelser og NVEs egne vurderinger, fastsetter NVE et utredningsprogram for tiltaket. Utredningsprogrammet er utformet som et eget brev av i dag, NVE ref. 202210862-82 og skal leses i sammenheng med dette notatet.

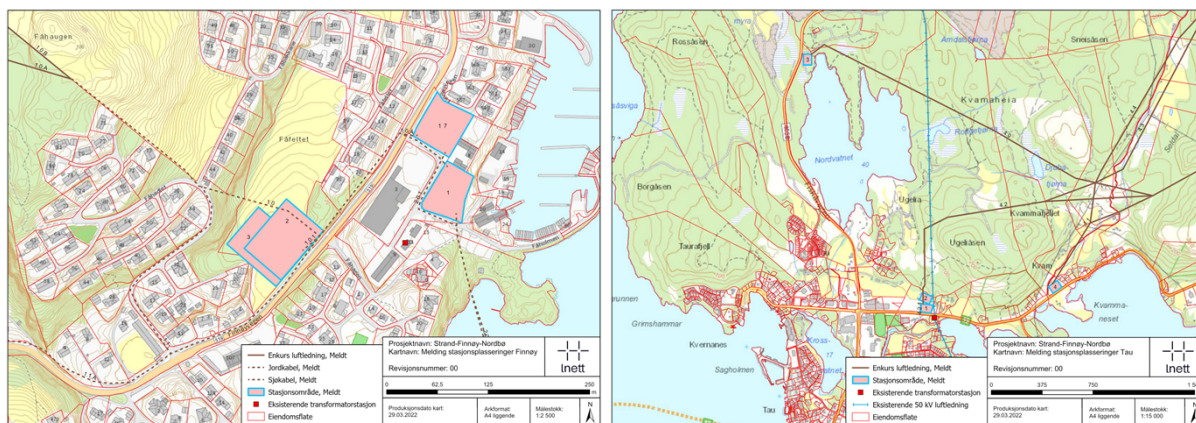
1.1 Tiltaket

NVE mottok 24. mai 2022 melding fra Lnett AS om nye 132 kV kraftledninger mellom Tau, Veland, Fogn, Finnøy og Nordbø og nye Finnøy og Tau transformatorstasjoner i kommunene Stavanger og Strand i Rogaland.

Figur 1 Meldte traseer Nordbø-Finnøy-Strand (Kilde: Melding mai 2022)

Lnett meldte flere ulike traseer for de nye ledningene, med ulike kombinasjoner at luftledning, sjøkabel og jordkabel, vist på figur 1. De meldte traséalternativene er mellom 31 og 38 km lange. I tillegg meldte Lnett flere alternative plasseringer av nye Finnøy og nye Tau transformatorstasjoner, vist på figur 2.

Figur 2 Meldte plasseringer av Finnøy og Tau transformatorstasjoner, hhv. til venstre og høyre (Kilde: Melding mai 2022)

Eksisterende nett må byttes i nær fremtid på grunn av alder og tilstand og har ikke kapasitet til å dekke økende behov for strøm. Det må derfor oppgraderes for å legge til rette for samfunnsutviklingen. Ved å etablere en forbindelse mellom Finnøy og Nordbø vil man for begge stasjonene etablere tosidig forsyning, som også gir forbedret forsyningsikkerhet.

2 NVEs behandling av meldingen

NVE behandler saken etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger av 21. juni 2017.

2.1 Høring

NVE sendte meldingen på høring 2. januar 2023, med høringsfrist 24. februar 2023. Lnett videresendte informasjon om NVEs høring til berørte grunneiere/rettighetshavere. Høringen ble kunngjort i avisene Stavanger Aftenblad, Øyposten og Strandbuen, og i Norsk lysingsblad.

2.2 Møter

NVE hadde separate møter med de berørte kommunene Stavanger og Strand 19. januar. Representanter fra Rogaland fylkeskommune og Statsforvalteren i Rogaland var også invitert til møtene.

NVE arrangerte offentlige informasjonsmøter tirsdag 17. januar i Fleirbrukshallen på Judaberg, Finnøy, og onsdag 18. januar på Nordre Strand Oppvekstsenter på Fiskå. På møtene orienterte NVE om behandlingen av meldingen, og Lnett orienterte om sine planer.

2.3 Innkomne merknader

NVE mottok totalt 66 høringsuttalelser til meldingen. Uttalelsene og Lnetts kommentarer til disse, er sammenfattet i vedlegg A.

Mange høringsuttalelser beskriver områdene som berøres av de nye anleggene som viktige kulturlandskap med stor verdi for friluftsliv og naturmangfold, i tillegg til at de er viktige for landbruket.

NVE mottok en rekke forslag til nye eller justerte traseer, både som luftledning og jordkabel/sjøkabel. Gevinster av å legge den nye ledningen som jordkabel i planlagt gang- og sykkelvei ønsker mange å få utredet. Sjøkabeltraseer bør i størst mulig grad legges sammen med

andre kabler i sjø, av hensyn til skipstrafikk og fiskeri. En del av høringsinstansene ber om at meldte luftledningstraseer ikke utredes videre, slik som for eksempel trasé 2.0A og 2.0B nord for Vostervatnet og trasé 1.0 på Rennesøy.

Flere har også synspunkter på meldte plasseringer av de nye transformatorstasjonene og har foreslått alternative plasseringer. Noen av de meldte alternativene foreslås skrinlagt, for eksempel på dyrket mark.

I tillegg er mange høringsinstanser opptatt av at viktige utredningstemaer, som landbruk og tapt spredeareal, landskap, kulturmiljø, friluftsliv, helse, visualiseringer, naturmangfold på land og i sjø og næring/arealbruk, tas med i utredningsprogrammet. De ber om at Lnett vurderer avbøtende tiltak for blant annet å redusere visuelle virkninger, ulemper for landbruket og negative virkninger for fugl.

Rogaland fylkeskommune anbefaler anerkjent metodikk i utredningsarbeidet, og flere peker på informasjonskilder som bør benyttes, herunder lokalkunnskap som for eksempel lokale foreninger og grunneiere har.

3 NVEs vurdering av krav til utredninger

Utredningsprogrammet er spesifisert i et eget brev av i dag og er en arbeidsbeskrivelse på det NVE mener må utredes før tiltaket kan søkes om etter energiloven, NVE ref. 202210862-82. [NVEs veileder for utforming av søknader om konsesjon for nettanlegg](#) skal brukes som hjelpemiddel for å få nærmere veiledning om omfanget av utredninger og krav knyttet til kartkvalitet, definisjon av anleggsveier m.m. Utredningsprogrammet dekker utredningskravene etter både forskrift om konsekvensutredninger og energiloven.

NVE har gjennom høring av forslaget til utredningsprogram mottatt innspill til utredninger som kreves gjennomført, i tillegg til de Lnett har foreslått. Det har kommet innspill til konkrete temaer som kreves utredet, traséjusteringer og nye traseer og transformatorplasseringer. Vi har vurdert alle innspillene nedenfor.

Forslaget til utredningsprogram for nye 132 kV kraftledninger mellom Rennesøy via Finnøy til Strand og innkomne merknader danner grunnlaget for drøftingen av hva som vurderes som beslutningsrelevante temaer. Vurderingen av temaer er bygget på disposisjonen i selve utredningsprogrammet.

3.1 Innledning

Innledningsvis i utredningsprogrammet spesifiserer NVE hva som skal legges til grunn for konsekvensutredningen. Formuleringene gjelder for alle deler av tiltaket og alle utredningstemaene nevnt i utredningsprogrammet.

3.2 Generelle krav, prosess og metode

Dette kapitlet legger føringer for hvilken prosess og hvilke metoder som skal benyttes i utredningene.

Datagrunnlag og metoder

I utredningsprogrammet vil NVE stille krav om at det brukes anerkjent metodikk, og at utredningene skal utføres av personer med relevant fagkompetanse. Metodikken i Riksantikvarens og Miljødirektoratets veileder [Konsekvensutredninger for klima og miljø \(M-1941\)](#). Vi viser også til

oversikt i Miljødirektoratets veileder [Konsekvensutredninger: anerkjent metodikk og databaser for innlegging av data \(M-1324\)](#). NVE forutsetter at Lnett benytter relevante tilgjengelige kilder for de ulike utredningstemaene, også de som er nevnt i høringsinnspill, dersom disse er relevante og oppdaterte. Innsamlet data skal systematiseres, gjøres tilgjengelige for offentlige myndigheter eller legges inn i offentlige databaser, jf. nevnte veileder.

Lnett skal kort redegjøre for metoder og datagrunnlag som er benyttet i utredningene. De skal også opplyses om eventuelle utfordringer, mangler og usikkerheter i datagrunnlaget eller ved metoder som er brukt i utredningsarbeidet. Bakgrunnen for dette er å sikre at utredningene er av tilfredsstillende kvalitet og mest mulig etterprøvbare. Dersom kunnskapsgrunnlaget er for mangelfullt, skal det også gjennomføres feltbefaringer/kartlegginger. Vi forutsetter at Lnett samordner fagutredninger som utfyller hverandre, eller som må sees i sammenheng for å kunne belyse konsekvensene, eksempelvis landskap og friluftsliv. Samlede virkninger av tiltaket og andre gjennomførte og vedtatte planer og tiltak skal også beskrives.

Utredningen skal ha referanse i nullalternativet, og beskrive miljøtilstanden med og uten tiltaket, men gitt andre gjennomførte og vedtatte planer og tiltak. For at det skal være mulig å vurdere ulike alternativer opp mot hverandre, må de avgrensnes slik at det er mulig, for eksempel delstrekninger av traseer.

NVE ber Lnett i nødvendig grad å kontakte regionale myndigheter, berørte kommuner, interesseorganisasjoner og lokale fagressurser i utredningsarbeidet.

Avbøtende og kompenserende tiltak

Av avbøtende tiltak som bør vurderes, har NVE mottatt innspill om alternative traseer og traséjusteringer, alternative stasjonsplasseringer og utførelse av stasjonsbygg, økt bruk av sjø- og jordkabel og tiltak for å redusere ulemper for fugl. Lnett har i meldingen nevnt kamuflering av master og liner, merking av luftspenn mot fuglekollisjon og gjensetting av vegetasjon for å hindre innsyn i traseene som eksempler på avbøtende tiltak.

NVE tar inn et generelt krav om at avbøtende tiltak skal vurderes for alle relevante tema. Avbøtende tiltak kan ha positive virkninger for et tema, men negative virkninger for et annet tema. Kamuflerende tiltak vil for eksempel redusere de visuelle virkningene, men samtidig gjøre ledningen mindre synlig for luftfart og fugl. Vurderingen av avbøtende tiltak skal derfor inngå under de temaene som påvirkes. Lnett skal vurdere avbøtende tiltak for å redusere fuglekollisjoner, kamuflerende tiltak, alternative mastetyper m.m. Vi har i utredningsprogrammet inkludert at traséjusteringer, nye traseer og stasjonsplasseringer skal vurderes som alternativer til de som er meldt, og dette er også mulige avbøtende tiltak.

Presentasjon

Det skal gis et sammendrag av de enkelte temarapportene i konsekvensutredningen/konsekvenssøknaden, med henvisning til hvor mer utfyllende informasjon kan finnes. NVE ber om at konsekvensene for hvert fagtema og alternativ vises i en tabell, og at det gis en oversikt over avbøtende tiltak som er inkludert og ikke inkludert i konsekvensutredningene. Alle kildene som er brukt i utredningsarbeidet skal også oppgis.

Lnett skal også utforme en brosjyre om tiltaket og hvilke virkninger det kan medføre, som kan publiseres på NVEs nettsider.

3.3 Begrunnelse for tiltaket og beskrivelse av anleggene

3.3.1 *Beskrivelse av tiltaket*

NVE har satt krav om beskrivelse av tiltaket, som oppsummerer kravene i kap. 2 i [NVEs veileder for utforming av søknader om konsesjon for nettanlegg](#), herunder skal alle permanente anlegg beskrives, vises på kart og i nødvendig grad illustreres med tegninger. Beskrivelsen skal omfatte nødvendige hjelpeanlegg som veier, riggplasser, massedeponi osv. Både vurderte, utredete og omsøkte alternativer skal beskrives og vises på kart.

Når det gjelder transport og hvordan anleggsarbeidet skal gjennomføres, forutsetter NVE at det redegjøres for hovedtrekkene, og at det gis en generell vurdering av anleggsarbeidet i konsekvensutredningen. Dette gjelder for eksempel behovet for motorisert transport i utmark, nybygging av veier m.m. Permanent og midlertidig arealbruk skal beskrives i søknaden og vises på kart.

3.3.2 *Behovet for å gjøre tiltak*

Behovet for tiltaket skal begrunnes på en måte som oppfyller kravene kap. 3 i [NVEs veileder for utforming av søknader om konsesjon for nettanlegg](#).

3.3.3 *Teknisk/økonomisk vurdering*

Tekniske og økonomiske forhold skal beskrives til oppfyller kravene kap. 4 i [NVEs veileder for utforming av søknader om konsesjon for nettanlegg](#).

Som Lnett skriver i meldingen, skal de beskrive vurderte systemløsninger opp mot nullalternativet, og begrunne valg av systemløsning. Nullalternativet er i denne sammenhengen en minimumsløsning som gir en forsvarlig videreføring av dagens situasjon, og som i hovedregel overholder alle lover og forskrifter. Fordeler og ulemper ved ulike systemløsninger beskrives i lys av nullalternativet. Usikkerhet skal vurderes.

NVE vil også sette krav om at Lnett begrunner valg av omsøkte anlegg, der både tekniske og økonomiske argumenter skal inngå, herunder ikke-prissatte virkninger. Under den teknisk-økonomiske vurderingen er det naturlig å vurdere nettstrukturen i lys av kapasitetsbehovet til for eksempel Nordmarka industriområde.

Oppsummeringen skal inneholde estimat for investerings-, drifts- og vedlikeholdskostnader, endring i tapskostnader og avbruddskostnader for alle vurderte systemløsninger, inkludert nullalternativet.

3.4 Naturfare og beredskap

Utredningene skal oppfylle kravene kap. 6 i [NVEs veileder for utforming av søknader om konsesjon for nettanlegg](#). NVE stiller blant annet krav om at Lnett skal beskrive om anleggene eller skade på anleggene kan utgjøre en sikkerhetsrisiko for samfunn og miljø, inkludert nærliggende bebyggelse. Kravene i veilederen innebærer også at Lnett skal beskrive og vurdere dimensjonering og plassering av anleggene med tanke på ekstremvær og klimatilpasning, og hvordan feilretting kan gjennomføres i ekstraordinære situasjoner.

3.5 Alternativer

I høringen av meldingen har NVE mottatt innspill på de foreslåtte og vurderte traseene, jord- og sjøkabelløsninger og plassering av transformatorstasjonene. Det foreslås å legge vekk noen av de meldte løsningene og ta andre løsninger inn i utredningsprogrammet. Lnett har vurdert innspillene og kommet med konkrete forslag til justeringer, som alle er sammenfattet i vedlegg A.

NVE presiserer at de alternativene vi ber om at skal utredes, ikke må omsøkes. Lnett må selv avgjøre og begrunne de løsningene de velger å søke om. Dersom noen av alternativene NVE stiller krav om utredning av vurderes å ha store så ulemper at de ikke er realistiske, kan disse tas ut av det videre utredningsarbeidet. Det skal da begrunnes hvorfor Lnett ikke ønsker å søke om disse.

Innspill til alternativer som NVE ikke har inkludert i utredningsprogrammet, og NVEs begrunnelse av dette, er beskrevet i kapittel 3.7.

3.5.1 Nye traséalternativer og traséjusteringer og traseer som ikke bør utredes videre

NVE har i høringen mottatt innspill til nye traseer, justering av de meldte traseene og bruk av jord- og/eller sjøkabel på lengre strekninger. I tillegg har flere pekt på traseer de ikke mener det er nødvendig å utrede nærmere pga. store, kjente konflikter.

Stavanger kommune

Flere høringsinstanser, blant annet Stavanger kommune, er negative til luftledningstraseer og ønsker utredet mest mulig jord- og sjøkabel, blant annet i planlagt gang- og sykkelvei der det er mulig. På Rennesøy foreslås det å utrede jordkabel fra Nordbø langs Hanasandveien til Hanasand eller Skiftesvika, og på Finnøy foreslås ulike alternative jordkabeltraseer, blant annet i planlagt gang- og sykkelvei. Folkeaksjonen mot Luftspenn på Finnøy ber om nærmere utredning av terrenget i jordkabeltraseen mellom Kindingstadvågen og Judaberg og fra toppen av Faahadlet og Judaberg, og betydningen for kostnadsforskjellen mellom kabel og luftledning på disse strekningene. Det er også kommet innspill om justering av meldte jordkabeltrasé 2.1E over Fogn.

Lnett mener utredning av ilandføring på Hanasand og jordkabel langs veien til Nordbø kan gi et godt sammenligningsgrunnlag med meldte jordkabel til landtak ved Laksavika, da det kan gi noe kortere sjøkabel og dermed komme teknisk/økonomisk gunstigere ut av den grunn. De mener derimot at løsninger med lengre sjøkabler er mye dyrere enn sjøkabel, og derfor ikke bør utredes videre. De mener også en teknisk/økonomisk utredning av jordkabel i planlagte gang- og sykkelveitraseer bør inkluderes i programmet. De er dessuten positive til å utrede foreslåtte justering av jordkabeltraseen over Fogn. Lnett foreslår på bakgrunn av forslag fra Stavanger kommune å utrede jordkabel fra nye Finnøy transformatorstasjon via Nåddå og Kvame, og derfra luftledning vestover. De har også i dialog med Stavanger kommune selv kommet med forslag om justeringer av kabel- og luftledningstraseene ved Judaberg, Kvitevika og Skadbergvågen.

I tråd med føringene i Stortingsmelding nr. 14 (2011–2012) vil NVE be Lnett om å gi en generell beskrivelse av jord- og sjøkabel som alternativ til luftledning, herunder forskjeller i tekniske egenskaper og kostnader. Vi vil også be om en beskrivelse av metoder for kabellegging og kostnadsforskjeller knyttet til grunnverv. På enkelte strekninger vil vi be om at det legges fram noe mer spesifikke utredninger av jordkabel som alternativ til luftledning. For alternativer Lnett velger å søke om, skal utredningene være på samme nivå for luftlednings- og kabelalternativ, og ellers skal alternativene utredes så langt som nødvendig for å begrunne hvorfor de ikke søkes om. En forutsetning for å foreta tekniske og økonomiske vurderinger er en viss kjennskap til terreng og grunnforhold i traseene.

Ut over de meldte strekningene, vil NVE be om utredning av jordkabel fra Nordbø transformatorstasjon til et landtak for sjøkabel ved Hanasand eller i Skiftesvika, og langs planlagt gang- og sykkelvei på Finnøy. Vi ber også om at Lnett utreder en justering av meldte trasé 2.1E over Fogn, og de justeringene av kabel- og luftledningstraseene som er kommet etter forslag fra, og diskutert med Stavanger kommune ved Judaberg, Kvitevika, Skadbergvågen.

Lnett foreslår på bakgrunn av innspillene til meldingen at et justert jordkabelalternativ som følger Kindingstadvegen og Kvitevikvegen mellom Reilstad og Navarnes på Finnøy, inkluderes i utredningsprogrammet. Denne gir en kortere sjøkabeltrasé enn opprinnelig alternativ langs Finnøyvegen. De anbefaler også en alternativ luftledningstrasé fra Nordbø til Laksevika og en alternativ jordkabeltrasé i gang- og sykkelvei fra Eltarvåg til Nordbø på Rennesøy. NVE vil inkludere disse alternativene i utredningsprogrammet.

Lnett har i dialog med Stavanger kommune kommet til at de ikke ønsker å gå videre med sjøkabel- og luftledningsalternativene 1.2.2, 1.6 og 1.7 rundt Vaberget, Rughola og Risneset ned til Følavika. NVE mener det ikke er behov for å utrede disse alternativene, da det finnes flere andre aktuelle alternativer på denne strekningen.

Grunneierne Knut Martin og Trine Silseth foreslår justeringer av traseen lenger vest ved Bøneset på Fogn slik at den ligger like langt unna alle boligene i området. Lnett er oppmerksom på at det er lite plass mellom boligene langs denne delen av ledningstraseen, og mener det bør utredes nærmere hvorvidt ledningen må legges som jordkabel i dette området. NVE vil be Lnett vurdere om traseen kan justeres for å oppnå større avstand til boliger, og eventuelt vurdere jordkabel dersom det ikke er mulig å komme fram med luftledning. Videre over Finnøyfjorden skal en sjøkabeltrasé med landtak nærmere stasjonslokaltet 24, Nådå, vurderes.

Strand kommune

Det er kommet forslag fra flere om at traseene 2.0A og 2.0B nord for Vostervatnet ikke utredes videre pga. konflikt med Vatland naturreservat og store negative virkninger for natur- og kulturverdier. FNF Rogaland mener det samme er tilfelle for traseene 2.0 og 2.1A. Lnett er enig i at trasé 2.0A og 2.0B på bakgrunn av innspillene bør legges vekk, men ønsker fortsatt å utrede trasé 2.0/2.1A som går parallelt med en 22 kV ledning til Vervika som et alternativ til trasé 3.0 via Ådnahovet. NVE vil ikke inkludere traseene 2.0A og 2.0B i utredningsprogrammet, men fortsatt be Lnett om å utrede trasé 2.0/2.1A, for å få utredet minimum to hovedalternativer i Strand.

Tor Einar og Monica Kverme ber om at trasé 3.1 ikke utredes videre pga. konflikt med deres arealbruk, og Lnett er enig i at denne delen av trasé 3.1 bør tas vekk. NVE vil derfor ikke inkludere trasé 3.1 ved Fiskåvegen i utredningsprogrammet.

Statsforvalteren foreslår justering av traseene 4.0, 4.3 og 4.4 ved Heggheim/Varland pga. negative virkninger for jordbruket. Lnett mener det er andre hensyn som taler for at disse traseene bør legges der de er foreslått i meldingen. NVE vil be Lnett om å vurdere justeringer som ivaretar de ulike hensynene og i nødvendig grad utrede fordeler og ulemper.

Strand kommune ønsker justert trasé 4.0 nord for Nordvatnet slik at senterlinjen blir liggende minimum 50 meter fra vannkanten. Om trasé 4.2 skal kunne velges, må den legges som jordkabel i eksisterende ryddegate, mener de. Kommunen foreslår at det utredes jordkabel fra Tøggjevågen til en eventuell transformatorstasjon i midtre eller søndre deler av Nordmarka næringsområde. Kommunen ønsker også utredet jordkabel i meldt luftledningstrasé 2.0 og jordkabel i planlagt gang- og sykkelvei fra Tau til Nordmarka. Lnett mener det er mulig å vurdere justeringer av trasé 4.2.

NVE viser til at vi vil be Lnett om en generell beskrivelse av kabel som alternativ til luftledning, med krav om noe mer spesifikke vurderinger av for eksempel jordkabel i planlagte gang- og sykkelveier, jordkabel i forlengelsen av sjøkabel, slik som fra Tøggjevågen til en eventuell ny stasjon i Nordmarka.

Næringslivsbedriftene i Strand ber at det utredes jordkabel inne i industriparken på Nordmarka for å båndlegge minst mulig areal, noe Lnett mener det er naturlig å vurdere i lys av mulig plassmangel pga. konkurrerende arealbruk. NVE vil be om at Lnett vurderer om det er nødvendig å legge jordkabel i industriområdet og utreder dette.

3.5.2 Transformatorstasjoner

NVE har mottatt en rekke innspill til de foreslåtte og vurderte plasseringene av de nye transformatorstasjonene, der flere ønsker at stasjonene ikke legges på dyrka mark eller nær boligområder, men heller benytter regulerte industri-/næringsområder. Det er også flere som ønsker at Lnett utreder andre alternativer.

Finnøy transformatorstasjon

Konkrete forslag dreier seg om at meldte stasjonsplasseringer 2 og 3 på Finnøy ikke bør utredes videre. Det er spilt inn fra Finnøy grendalag at ny transformatorstasjon på meldte areal 17 blant annet vil ta utsikten fra boligene på oversiden av fylkesveien og er utsatt for overvannsproblemer. De mener derfor at alternativ 1 er langt bedre, og dessuten bør vurderes senket ytterligere ned i terrenget. Lnett sier de vil utrede stasjonslokalitetene med tanke på flom og overvann, og vil også vurdere muligheten for å sende stasjonen i terrenget. De er innstilt på å visualisere hvordan stasjonsalternativene vil se ut.

Det er kommet forslag om å vurdere en tomt på Nådå som i dag brukes av Rørheim Bilruter, Ladstein, Lauvsnes, tidligere vurderte alternativ 19 eller nær de store drivhusene utenfor Judaberg sentrum og. Lnett anbefaler at vurderte alternativ 24, Nådå, utredes, men mener at Lauvsnes og Ladstein vil gi større energitap og lengre ledningstraseer over Finnøy. Ellers peker de på at viktige premisser for valg av plassering generelt er avstand til forbruk og eksisterende nett.

NVE vil på bakgrunn av innspill og Lnetts kommentarer be om at stasjonsplassering 2 og 3 på Finnøy ikke utredes videre, men at vurderte plassering ved Nådå utredes, i tillegg til de øvrige meldte alternativene.

Tau transformatorstasjon

I sin fellesuttalelse anbefaler en rekke næringslivsbedrifter i Strand at nye Tau transformatorstasjon legges på nordvestsiden av veien inne i industriområdet på Nordmarka. Lnett foreslår selv å ta både stasjonsplassering 3 og 4 ut av utredningsprogrammet, men heller ta inn alternativ FTA og FTC i Nordmarka, foreslått av Strand kommune. Kommunens forslag FTB mener de ligger mindre tilgjengelig. Strand kommune ønsker at alternativ 4 ved Kvam legges bort, noe Lnett er enig i pga. avstanden til lasttyngdepunktet og vanskelige ledningstraseer inn og ut.

NVE vil be Lnett om å utrede de meldte stasjonsplasseringene, unntatt alternativ 3 og 4 videre. I tillegg vil vi be om at foreslåtte de foreslåtte alternativene FTA og FTC utredes.

Eventuelle andre endringer i eksisterende transformatorstasjoner/koblingsstasjoner som følge av ledningene, skal også utredes og inngå i søknaden.

3.6 Tiltakets virkning for miljø og samfunn

Lnetts forslag til utredningsprogram omfatter i store trekk standard utredningskrav som NVE stiller i slike saker og danner dermed et godt utgangspunkt. NVE går ikke nærmere inn i en vurdering av disse kravene, men inkluderer dem i utredningsprogrammet på vanlig måte. Vi vil i de følgende kapitlene vurdere konkrete forslag til nye utredningskrav som har kommet i høringsuttalelsene. Der det er nødvendig å se ulike utredningstemaer i sammenheng, vil vi spesifisere det.

3.6.1 Arealbruk og bebyggelse

Naboer og grunneiere til både ledningstraseer og transformatorstasjoner er opptatt av virkningene for nærmiljøet, både når det gjelder restriksjoner på eiendommene og andre nærføringsulemper, i hovedsak visuelle. NVE viser til at landskap og visuelle virkninger er et eget utredningspunkt (se punkt 3.6.3. Lindanger Eiendom frykter for framtiden for pukkverket som følge av at deres planlagte arealutnyttelse blir hindret av ledningstraseen på Hanasand. NVE vil blant annet be Lnett om å gjøre rede for arealbehov, hvilke typer areal som båndlegges og på hvilken måte. Det skal også gis oversikt over bebyggelse nær ledningstraseer og transformatorstasjoner, og tiltakets virkninger for private og offentlige planer for områdene skal beskrives. Lnett skal også beskrive prinsipper og framgangsmåte for erstatning av grunn og rettigheter til anleggene.

3.6.2 Naturmangfold

Det er viktig å påpeke at utredninger av virkninger av kraftledninger og transformatorstasjoner ikke vil gi en generell kartlegging av naturmangfoldet verken i traseene eller i omkringliggende områder. Utredningene skal gi beslutningsrelevant informasjon, med vekt på truede og sårbare arter som av erfaring forventes å bli påvirket av denne type anlegg. NVE vil stille krav om at viktige områder og lokaliteter for naturmangfold vises i kart.

Stavanger kommune ber om at landskapsøkologi inkluderes som utredningstema, og NVE viser til at dette er et standard utredningskrav som vil inkluderes i Lnetts program. De krever også at tap av viktige naturverdier kompenseres eller erstattes, og at arealnøytralitet for naturverdier skal utredes. NVE vil be om at Lnett vurderer dette og ev. andre aktuelle avbøtende tiltak for naturmangfold og naturverdier.

NVE vil videre stille en rekke standardkrav til utredning av konsekvenser for verneområder, vegetasjon og naturtyper, dyrearter, geologisk mangfold, sammenhengende naturområder med urørt preg, vannressurser og fremmede arter. Dette omfatter mange av innspillene til

utredningskrav NVE har mottatt i høringen av meldingen. Samlet belastning etter naturmangfoldloven § 10 skal også vurderes. For de ulike temaene innenfor naturmangfold vil vi stille spesifikke krav til metodikk, kilder og gjennomføring av utredningene.

Statsforvalteren i Rogaland viser til at det ved Kjølvikneset trolig finnes koraller, som må utredes nærmere. NVE understreker at utredningskravene for naturmangfold gjelder for berørte arealer både på land og i sjø. Dette inkluderer kartlegging av eventuelle forekomster av koraller.

3.6.3 Landskap og visualiseringer

Hvordan kraftledningen vil påvirke landskapet og hvor synlig den vil være fra ulike områder, er et viktig vurderingstema i konsesjonsbehandlingen.

NVE vil i utredningsprogrammet be Lnett beskrive landskapet i de berørte områdene, der landskapstyper og hvordan anleggene kan påvirke landskapsverdiene og oppfattelse av landskap, natur- og kulturmiljø, omtales. Vurderingen skal ta hensyn til eksisterende inngrep, som for eksempel parallelle kraftledninger.

NVE har satt krav om at Lnett skal beskrive tiltakene, inkludert nødvendige hjelpeanlegg. Med tiltakene menes kraftledning, transformatorstasjoner, veier, riggplasser, massedeponier og eventuelle andre permanente hjelpeanlegg som er nødvendige for gjennomføring av tiltaket.

Mange høringsinstanser er opptatt av hvordan landskapet og nærmiljøet vil påvirkes visuelt av luftledninger og nye transformatorstasjoner. Bruk av visualisering er en viktig del av vurderingen av de visuelle virkningene, og NVE setter alltid krav om visualiseringer for slike tiltak. Dersom det søkes om alternative traseer, skal kravene om visualisering være dekkende også for disse.

Lnett har selv foreslått visualiseringer, og NVE ber om at anleggene visualiseres fra disse områdene. Gjennom høringen har NVE også mottatt forslag fra Stavanger kommune til hvor anleggene bør visualiseres. Det som nevnes er viktige opplevelsespunkter, fra fjorden/sjøen og i områder der sjøkablene kommer i land. Lnett sier de også er innstilt på å visualisere nye transformatorstasjonsalternativer sett fra boligområder, for eksempel fra Fåfeltet på Finnøy. NVE mener dette er gode forslag, som vi vil inkludere i utredningsprogrammet. I tillegg vil vi be Lnett kontakte Stavanger og Strand kommuner for å få innspill til relevante og konkrete visualiseringsstandpunkter.

Strand kommune ber om at det utarbeides en 3D-modell og illustrasjoner av anleggene sett fra nærliggende boligområder, og at utsnitt fra 3D-modellen gis til innbyggerne på forespørsel. Lnett har kommentert at de vil utarbeide en 3D-modell, og NVE stiller krav om at visualiseringer fra denne skal gjøres tilgjengelig på forespørsel.

Flere høringsinstanser ber om at virkningene av luftledning i lys av de kulturhistoriske landskapsverdiene i KULA-området som deler av Rennesøy er inkludert i. NVE vil be Lnett om å vurdere tiltakets påvirkning på disse landskapsverdiene.

Vi vil i tillegg be Lnett om å vurdere avbøtende tiltak, som farge- og materialvalg både på ledninger og transformatorstasjoner, mastetyper, vegetasjonsskjermer m.m. Rennesøy og Finnøy turlag har foreslått å bygge Finnøy transformatorstasjon som et signalbygg, som kan bli en attraksjon i seg selv. Andre ber om at transformatorstasjonene legges lavt eller senkes ned i terrenget. NVE ber om at Lnett kontakter de berørte kommunene i planleggingen av hvordan transformatorstasjonene skal framstå i nærmiljøet.

3.6.4 Kulturminner og kulturmiljøer

NVE ber i utredningsprogrammet om at Lnett beskriver kjente automatisk fredede kulturminner og kulturmiljøer, vedtaksfredede kulturminner, nyere tids kulturminner og kulturmiljøer, og viser disse på kart. Det skal vurderes om anleggene skal visualiseres fra viktige kulturminner/miljøer. Potensialet for funn av automatisk fredete kulturminner skal vurderes.

Rogaland fylkeskommune har bedt om at både nær- og fjernvirkningene for kulturminner og kulturmiljø bør utredes. De viser også til en rekke kilder som bør kontaktes i utredningsarbeidet, som lokale sogelag, fortidsminneforeningens lokallag og kommunenes kulturminneplaner. De krever videre at potensialet for funn av ukjente, automatisk fredete kulturminner gjøres av fagperson, basert på befaringer, arkiv- og kartstudier og andre metoder, som LIDAR. NVE mener fylkeskommunens innspill er viktige, og vil ta inn presiseringer i utredningsprogrammet som dekker de nevnte kravene.

3.6.5 Friluftsliv

NVE mottok flere innspill på hvor viktig områdene som berøres av de nye anleggene er for lokalt friluftsliv og helsebringende rekreasjon, og det er bekymring for at anleggene vil forringe friluftslivsopplevelsen og redusere bruken av områdene. NVE vil stille krav om at friluftslivet i de berørte områdene skal beskrives, og de direkte og indirekte virkningene i både anleggs- og driftsfasen skal utredes. Eventuelle avbøtende tiltak skal også vurderes.

3.6.6 Landbruk og andre naturressurser

Virkninger for landbruket, herunder midlertidige og varige driftsulemper i anleggs- og driftsfasen og virkninger for produksjon skal vurderes. Type skogareal som berøres, og hvordan virke skal tas ut, skal også vurderes.

Mange er opptatt av virkninger for innmarksbeite og tap av godkjent spredeareal for husdyrgjødsel, som er særlig relevant i Rogaland pga. måten arealene gjødsles. Statsforvalteren opplyser i sin uttalelse at innmarksbeite i luftledningstraseer i utgangspunktet ikke godkjennes som spredeareal. Det er derfor viktig av både praktiske og eventuelle økonomiske konsekvenser for landbruksdriften utredes, og NVE vil stille spesifikke krav om dette i utredningsprogrammet, i tillegg til de vanlige utredningskravene.

Direktoratet for mineralforvaltning ber om at virkninger for mineralske ressurser utredes, da anleggene ligger inntil konsesjonsområdet for Nordmarka steinbrudd, som er i daglig drift. De berører også den nasjonalt viktige pukkkforekomsten Tau 21. Den berører også masse- og mineralressurser på Finnøy og Rennesøy. Direktoratet for mineralforvaltning ber også om at masser som tas ut i forbindelse med anleggsarbeidet må vurderes benyttet til samfunnsmessige formål om de ikke tilbakeføres. NVE vil stille krav i utredningsprogrammet om at virkninger for mineralressurser skal utredes, i tillegg til andre naturressurser.

3.6.7 Reiseliv og annet næringsliv

Lnett har foreslått å beskrive reiselivsnæringen i området, og NVE har mottatt innspill om at virkninger for turisme må utredes. NVE vil stille krav om en beskrivelse av viktige reiselivsdestinasjoner og reiselivsnæringen, og en vurdering av konsekvenser for reiselivet lokalt og regionalt. Andre virkninger for det lokale og regionale næringslivet skal gis en overordnet beskrivelse, slik som sysselsetting og verdiskaping.

3.6.8 Støy, forurensning og elektromagnetiske felt

Stavanger kommune har bedt om at klimagassutslipp som følge av tiltaket må utredes. NVE vil stille krav om dette, sammen med krav til utredning av andre mulig utslipp til luft, vann og grunn. Dette inkluderer støy fra anleggene i ulike værforhold. Vi vil også be om at avbøtende tiltak vurderes.

Flere av de som har uttalt seg til meldingen er opptatt av helseeffekter av tiltaket, og NVE vil stille krav om utredning av både støy til omgivelsene i ulike værforhold og elektromagnetiske felt ved anleggene.

NVE har i utredningsprogrammet satt krav om at kilder til forurensning til luft, vann og grunn fra anleggene, som f.eks. støv fra anleggsarbeidet og oljeavrenning eller klimagassutslipp fra transformatorstasjoner, skal vurderes. Risiko for forurensning skal vurderes. Dette inkluderer ev. virkninger for drikkevanns- eller reservevannkilder.

3.6.9 Fiskeri, havbruk og skipsfart

Lnett har selv foreslått utredningskrav for disse temaene, og NVE har mottatt innspill fra Kystverket, Fiskeridirektoratet og Sør-Norges Fiskerilag. De er alle opptatt av gode utredninger og avbøtende tiltak der tiltaket kan være i konflikt med fiskeri- og skipsfartsinteressene. Det gjelder blant annet sikring av sjøkablene mot skader fra eller på fiskeredskaper. NVE vil be om at Lnett gir en oversikt over fiskeri-, havbruks- og skipsfartsinteressen i de berørte sjøområdene, og at sjøkablenes påvirkning på disse interessene utredes. Det gjelder også påvirkning på framtidig bruk av avsatte områder. Avbøtende tiltak skal vurderes.

3.6.10 Tekniske anlegg, luftfart, kommunikasjonssystemer og annen infrastruktur

NVE har egne utredningskrav for luftfart i utredningsprogrammet. Det skal vurderes om anlegget utgjør andre hindringer for luftfarten, spesielt for lavtflygende fly og helikopter. Behovet for merking av luftspenn skal beskrives, sammen med hvilken type merking som er aktuell.

Det skal også vurderes om anlegget utgjør konsekvenser for omkringliggende radar- og navigasjonsanlegg og kommunikasjonssystemer/overvåkingssystemer for luftfart og Forsvarets anlegg. Virkninger for telenett og nødnett skal også beskrives.

Nærføring eller kryssing av fylkes- og riksveier, og konsekvenser, og eventuelle tilpasninger i anleggs- og driftsfasen skal vurderes.

3.7 Utredningskrav som ikke er inkludert i utredningsprogrammet

Noen høringsinstanser har fremmet krav om utredninger som NVE ikke mener er beslutningsrelevante for å avgjøre konsesjonssaken. Disse kravene vil derfor ikke bli tatt med i utredningsprogrammet.

3.7.1 Traséalternativ, jord- og sjøkabel

Rogaland fylkeskommune med flere ber om at ikke-prissatte virkninger av meldte jord- og sjøkabelalternativene utredes i tillegg til tekniske og økonomiske. Som omtalt i kapittel 3.5, vil NVE stille krav om at alle alternativer Lnett velger å søke om, må oppfylle kravene til utredning av prissatte og ikke-prissatte virkninger i utredningsprogrammet. Dersom Lnett vurderer at noen av de foreslåtte alternativene har store så ulemper at de ikke er realistiske, kan disse tas ut av det

videre utredningsarbeidet. De må da gi en tilstrekkelig begrunnelse for hvorfor de ikke velger å søke om disse.

Statsforvalteren ønsker at trasé 1.0 på Rennesøy ikke utredes videre på grunn av negative virkninger for natur- og kulturverdier. Lnett ønsker også å utrede trasé 1.0 på Rennesøy for å få et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. NVE finner ikke grunnlag for å be Lnett legge bort trasé 1.0 på Rennesøy så tidlig i prosessen, men mener det kan være nyttig å utrede flere alternativ på strekningen.

Bondelagene i Stavanger foreslår å legge sjøkabel helt utenom Fogn. Med bakgrunn i føringene i Stortingsmelding nr. 14 (2011–2012) vil NVE ikke pålegge nærmere utredninger av lengre sjøkabelalternativ enn det som er lagt fram i meldingen, på grunn av de høye merkostnadene med sjøkabel.

Strand kommune ønsker utredet jordkabel i stedet for luftledning i ryddegaten i meldte trasé 4.2 og jordkabel i meldte luftledningstrasé 2.0. NVE mener det foreligger andre luftledningsalternativer på disse strekningene, og at det ikke er behov for nærmere utredninger av jordkabel i luftledningstraseer. Dette inkluderes derfor ikke i utredningsprogrammet.

Arne Voster ønsker utredet om trasé 2.0 kan flyttes nord for eksisterende ledning ved Vostervannet. Lnett anbefaler ikke å legge trasé 2.0 på nordsiden av eksisterende 22 kV ledning, pga. plassmangel, og fordi det gir flere ledningskryssinger og flere master og vinkler som øker kostnadene. NVE ser at det trolig ikke er plass til ny ledning rett på nordsiden av dagens ledning, og vil derfor ikke kreve at Lnett utreder dette nærmere, da det finnes et annet traséalternativ lenger sør (alternativ 3.0).

3.7.2 Utredningstema

Stavanger kommune ber om at FNs bærekraftsmål vektlegges i det videre arbeidet, men er ikke konkret på hvilke utredningskrav dette henviser til. NVE tolker kommunens uttalelse som en påminnelse om viktige samfunnsverdier og overordnede hensyn som bør ligge til grunn i vurderingene, og vi er enige i at dette er viktige hensyn i samfunnsplanleggingen. Utredningsprogrammet i sin helhet vil danne grunnlaget for å kunne foreta disse vurderingene i konsesjonsbehandlingen, basert på myndighetskrav som blant annet framgår av anerkjent metodikk for konsekvensutredning. NVE kan ikke se at det er Lnetts oppgave å knytte utredningen direkte til FNs bærekraftsmål for det enkelte tiltaket.

Både Rogaland fylkeskommune og Stavanger maritime museum ser helst at § 9-undersøkelser etter kulturminneloven gjennomføres i forbindelse med konsekvensutredningen. NVE mener det ikke er fornuftig å kreve at dette gjøres for alle traseer som utredes og omsøkes, men at det i tråd med vanlig praksis gjøres etter at trasé er gitt konsesjon og i forbindelse med utarbeidelse av detaljplanen for prosjektet. Potensialet for funn av ukjente kulturminner skal derimot vurderes. Eventuelle direkte konflikter med ukjente kulturminner vil ofte kunne løses ved mindre justeringer av traseer og mastepunkter i detaljplanleggingen av nye kraftledninger, etter NVEs vurdering.

Folkeaksjonen mot Luftspenn på Finnøy ved Erik Astad mener Lnett skal pålegges å utrede tiltaket i lys av NVEs visjoner, verdier og strategier, juridiske implikasjoner og hensyn til tidligere vedtak av betydning. Dette er, etter NVEs vurdering, energimyndighetens ansvar i konsesjonsbehandlingen, og ikke et krav som skal pålegges Lnett gjennom utredningsprogrammet.

Folkeaksjonen har også kommet med forslag til utredningskrav som gjelder omfang av hendelser som kan forårsake fugledød, og tallfesting av antall individer at fugl som kan gå tapt som følge av

de nye luftledningstraseene. NVE mener denne typen informasjon ikke er realistiske å framskaffe for en ledning som ikke er bygd. Vurderingene må bygge på kunnskap om hvilke arter som finnes i området, foreliggende kunnskap om hvor kollisjonsutsatt artene er, hvordan tiltakets utforming vil påvirke denne risikoen og andre lokale forhold. Dette er derfor ikke et utredningskrav som vi vil pålegge Lnett. Vurderingene av fugledød skal ellers begrense seg til hvilken forventet virkning tiltaket kan ha for lokal, regional eller nasjonal bestand av en art.

Noen av høringsinstansene mener konsekvenser for folkehelsen som følge av redusert kvalitet på rekreasjonsområdene, må utredes av Lnett. NVE stiller krav om at Lnett skal kartlegge friluftsområdene i de berørte områdene og utrede direkte og indirekte konsekvenser for disse. Denne kunnskapen danner grunnlaget for at alle som bruker områdene senere kan gi innspill til konsesjonsøknaden og konsekvensutredningen om hvordan deres bruk av områdene vil påvirkes av endringene. Det endelige beslutningsgrunnlaget består både av Lnetts utredninger og høringsinstansenes innspill til disse.

4 Oppsummering

På bakgrunn av melding med forslag til utredningsprogram fra Lnett, innkomne merknader og egne vurderinger, har NVE fastsatt et utredningsprogram for den planlagte byggingen av nye 132 kV kraftledninger mellom Rennesøy og Strand, via Finnøy og Fogn, i Stavanger og Strand kommuner se eget brev NVE ref. 202210862-82.

Når det gjelder de ulike fagtemaene som skal utredes, har NVE tatt utgangspunkt Lnetts foreslåtte utredningsprogram, tidligere fastsatte utredningsprogram for denne type tiltak og de innspillene som NVE har mottatt gjennom høringen av meldingen. I tillegg til de traseene og løsningene Lnett har foreslått, krever NVE at de vurderer enkelte traséjusteringer og alternative traseer og plasseringer av nye transformatorstasjoner, etter innspill i høringsprosessen.

NVE har inkludert de aller fleste kravene som er mottatt gjennom den offentlige høringen av meldingen, med unntak av krav om traseer som innebærer vesentlig økt andel sjøkabel, traséforslag som ikke lar seg realisere uten andre store ulemper, eller der det finnes mer realistiske alternativer. Vi har heller ikke inkludert krav om å gjennomføre § 9-undersøkelser etter kulturminneloven i forbindelse med utredningsarbeidet, da det så tidlig i prosessen fortsatt foreligger mange ulike alternativer. Krav som er å anse som forskning eller ikke naturlig kan pålegges Lnett, er heller ikke inkludert i utredningsprogrammet.

NVE understreker at informasjonen som blir lagt fram i en søknad etter energiloven med tilhørende utredninger basert på dette utredningsprogrammet vil utgjøre beslutningsgrunnlaget for NVEs konsesjonsavgjørelse, sammen med høringsinnspillene vi mottar gjennom den offentlige høringen. NVE mener dette vil gi et godt grunnlag for å vurdere om det er behov for anleggene og vurdere virkningene av anleggene.

Vedlegg A – Sammenfatning av høringsuttalelser

Meldingen med forslag til utredningsprogram ble sendt på høring 2. januar 2023. Fristen for å komme med merknader ble satt til 24. februar 2023. Stavanger og Strand kommuner ble bedt om å legge meldingen ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av meldingen ble kunngjort etter gjeldende regler i Stavanger Aftenblad, Øyposten og Strandbuen og i Norsk lysingsblad. Noen instanser fikk innvilget mindre utsettelse i høringsfristen.

Følgende instanser fikk meldingen på høring:

- Stavanger kommune
- Strand kommune
- Rogaland fylkeskommune
- Statsforvalteren i Rogaland
- Kommunedelsutvalg i Stavanger
- Statnett
- Statens vegvesen
- Forsvarsbygg
- Miljødirektoratet
- Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF)
- Stavanger maritime museum
- Kystverket Vest
- Fiskeridirektoratet Region Vest
- Landbruksdirektoratet
- Mattilsynet Region Sør og Vest
- Luftfartstilsynet
- Avinor
- Telenor Norge
- TeliaSonera Norge
- Birdlife Norge
- Norges naturvernforbund
- Natur og Ungdom
- Miljøstiftelsen Bellona
- Norges Miljøvernforbund
- Naturvernforbundet i Rogaland
- Stavanger Turistforening Hovedkontor
- Forum for natur og friluftsliv Rogaland
- Friluftslivets Fellesorganisasjon
- Norges Skogeierforbund
- Fortidsminneforeningen Rogaland fylkesavdeling
- Rogaland Bondelag
- Rogaland Bonde- og Småbrukarlag
- Norges Jeger- og Fiskerforbund Rogaland
- Ryfylke friluftsråd
- Fiskarlaget Vest
- Norges bonde- og småbrukarlag – Rogaland
- Rennesøy Bondelag
- Strand Bondelag

- Finnøy Bondelag
- Fogn Bondelag
- Næringsforeningen i Stavanger-regionen
- Sør-Rogaland Fiskarlag
- Jordvernforeningen i Rogaland

Følgende instanser fikk meldingen til orientering:

- Klima- og miljødepartementet
- Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) - Region Vest
- Olje- og energidepartementet

Lnett orienterte berørte grunneiere/rettighetshavere om meldingen, fristen for å komme med uttalelser og de offentlige møtene.

Innkomne merknader

NVE mottok 66 høringsuttalelser til meldingen. Samtlige uttalelser er sammenfattet under. Lnett kommenterte uttalelsene 4. og 12. april 2023. Kommentarene fra Lnett er sammenfattet under de respektive uttalelsene der det er relevant, og tematisk til slutt.

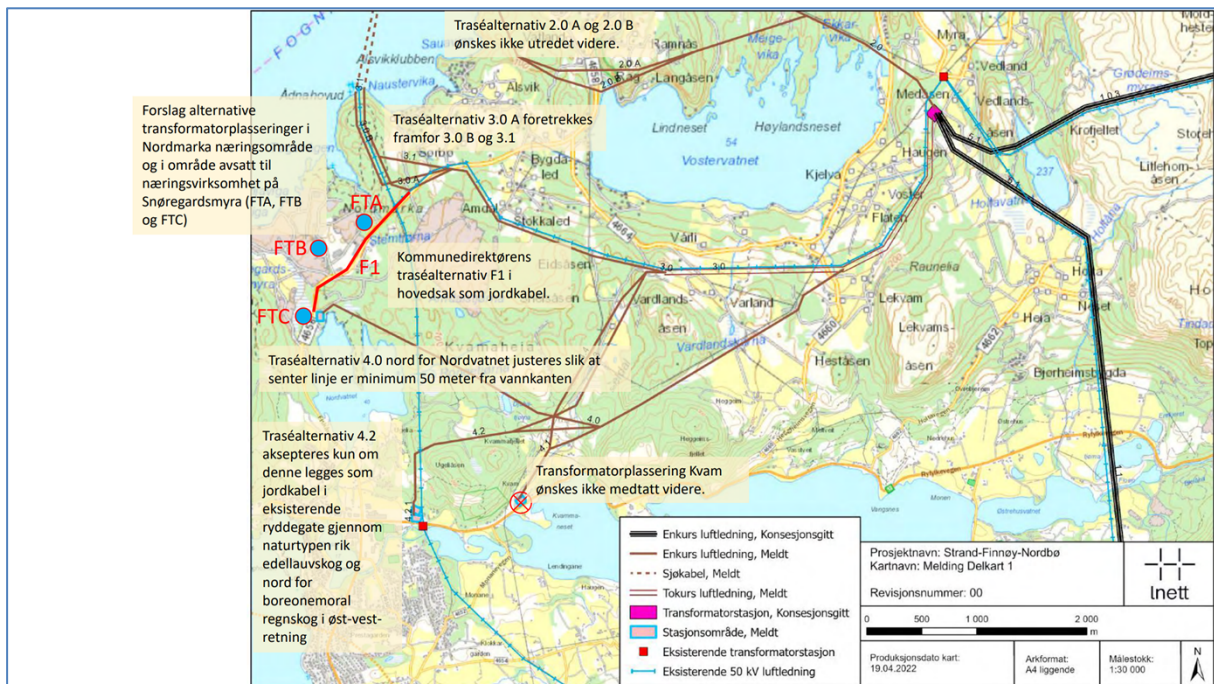
Kommunale og regionale myndigheter

Strand kommune (24. februar 2023) er positive til tiltaket og opptatt av at strømforsyningen til Nordmarka næringsområde økes så raskt som mulig. Det er behov for over 26 MW effekt i Nordmarka.

De ønsker at trasé 2.0A og 2.0B ikke utredes videre, og foretrekker trasé 3.0A framfor 3.0B og 3.1. Trasé 4.0 nord for Nordvatnet ønsker Strand kommune justert slik at senterlinjen blir liggende minimum 50 meter fra vannkanten. Trasé 4.2 kan kun aksepteres om den legges som jordkabel i eksisterende ryddegate gjennom naturtypen rik edellaugskog og nord for boreonemoral regnskog i øst-vestlig retning. Strand kommune foreslår at jordkabel fra Tøgjevågen til en eventuell transformatorstasjon i midtre eller søndre deler av Nordmarka næringsområde, utredes, sammen med meldt plassering 3. De ber om at sjøkabelen legges nær eksisterende kabler og vannledninger.

Strand kommune ønsker lavest mulige master, med unntak av områder der spesielle hensyn taler for et smalere byggeforbuds- og ryddebelt.

Av de meldte stasjonsplasseringene, ønsker Strand kommune at alternativ 4 ikke utredes videre. De foreslår tre nye alternative tomter for den nye transformatorstasjonen av hensyn til strømforsyning til Nordmarka: ett i nordre del av Nordmarka næringsområde (FTA), ett sentralt i næringsområdet (FTB) og ett i område avsatt til næringsvirksomhet på Snøregardsmyra (FTC), vist på kart.

Strand kommune ber om at det utarbeides en offentlig tilgjengelig 3D-modell av de ulike alternativene som vurderes, og illustrasjoner av anleggene sett fra nærliggende boligområder. Utsnitt fra 3D-modellen bør kunne gis til innbyggerne i kommunen på forespørsel.

Virkningene for friluftslivet i Tøggjevågen av traséalternativ 3 må utredes, inkludert avbøtende tiltak. Det bør også utredes å benytte jordkabel i traséalternativ 2.0 for å redusere inngrep i skog med høy verdi for naturmangfoldet. Virkninger av jordkabel for naturmangfold må også utredes for dette alternativet. Fra Tau til Nordmarka er det planlagt å bygge sykkelvei i perioden 2025–2028, og kommunen ønsker at kabel legges i denne.

Avslutningsvis ber Strand kommune om at den delen av prosjektet som gjelder nye Tau transformatorstasjon og 132 kV kraftledning i Strand gis raskere behandling enn de øvrige meldte tiltakene.

Lnett foreslår at de meldte traséalternativene 2.0A og 2.0B ikke utredes videre. De øvrige meldte traseene mener Lnett at de bør utrede, med unntak av deler av trasé 3.1. Trasé 4.0 nord for Nordvatnet ønskes justert slik at senterlinje går minst 50 meter fra vannkanten. De ønsker å gå i dialog med Strand kommune om mulig justering av trasé 4.2. Visuelle konsekvenser av mastetyper vil beskrives i fagrapport for landskap.

Lnett foreslår at kommunens foreslåtte stasjonsplasseringer FTA og FTC inkluderes i utredningsprogrammet, og at FTC erstatter meldte alternativ 3. FTB ligger mindre tilgjengelig. Videre er Lnett enig med Strand kommune i at stasjonsplasseringen på Kvam (alternativ 4) ikke bør utredes videre, da punktet ligger dårlig mht. lasttyngdepunkt og vil få utfordrende ledningstraseer inn og ut.

Kabel i trasé 2.0 anser Lnett som lite aktuelt, og opplyser at de nylig bygget 22 kV luftledning i samme område. Det kan vurderes å beholde lavtvoksende vegetasjon i den nye ledningstraseen som avbøtende tiltak. Lnett antar at Strand kommune mener at friluftsområdet ved Tøggjevågen og Ådnahovud som berøres av trasé 3.0A, bør utredes. De opplyser at de vil lage 3D-modell at alle

traseer og stasjoner de søker om. De har også planer om å tilrettelegge utredningene for å kunne dele opp tiltak i meldingen i flere søknader.

Stavanger kommune fattet følgende vedtak i formannskapet 23. mars 2023:

1. *Stavanger kommune er positiv til oppgradering av regionalnettet. Oppgraderingen vil kunne bidra til sikker strømforsyning, det grønne skiftet og en fremtidsrettet utvikling av nettet i Stavanger og Strand, og videre i Ryfylke.*
2. *Stavanger kommune ber om at luftlinjealternativet på Rennesøy ikke utredes videre på grunn av store konflikter knyttet til natur og landskapsverdier.*
3. *Stavanger kommune har følgende forventninger til det videre arbeidet:*
 - a. *Som grunnleggende prinsipper for arbeidet bør FNs bærekraftsmål, da særlig punkt 2, 3, 7, 9, 11, 13, 14, 15 og 17 vektlegges i det videre arbeidet.*
 - *Dersom luftlinje blir utredet skal jordkabel utredes i samme trasé.*
 - *Luftlinjealternativet over Finnøy bør ikke utredes videre.*
 - *Utredning av flere traseer:*
 - *Ilandføring på Hanasand og jordkabel langs veien der det er regulert g/s-vei og vei fram til Nordbø*
 - *Alternativ 1.5a og b med sjøkabel frem til Nordbøvika*
 - *Jordkabel fram til Nåddå, via Kvame, og vestover*
 - *Sjøkabel fra Fogn til Lauvsnes og jordkabel sørover gjennom Judaberg*
 - *Vurdere en alternativ plassering av trafostasjon på Judaberg/Nåddå/Ladstein*
 - b. *Visualiseringer i forbindelse med videre utredninger, herunder*
 - *Fra viktige opplevelsespunkt, fra fjorden/sjøen og fra ulike alternativ for landtak*
4. *Stavanger kommune ber om at tema landskapsøkologi, arealnøytralitet for naturverdier og klimagassutslipp blir innarbeidet i utredningsprogrammet.*
5. *Stavanger kommune forutsetter erstatning og kompensasjon ved eventuelle tap av viktige naturverdier i den videre prosessen.*
6. *Det er avgjørende å få kabel lagt i bakken for å imøtekomme innbyggerne i Stavanger kommune. Kommunen ønsker dialog med sikte på å arbeide fram et praktisk og økonomisk grunnlag for dette.*

Lnett har blant annet følgende kommentarer til Stavanger kommunes uttalelse:

- De mener meldte luftledningstrasé over Rennesøy bør konsekvensutredes, men foreslår at en ny trasé langs Hanasandveien også utredes for å gi et godt underlag for alternativvurderinger.
- Lnett mener ytterligere utredning av jordkabel i luftledningstraseer er lite formålstjenlig. De mener også at det bør utredes luftledning på Finnøy for å skaffe et godt beslutningsgrunnlag.

- Om utredning av andre traseer mener de:
 - Ilandføring på Hanasand og jordkabel langs veien fram til Nordbø kan utredes. Det kan gi noe kortere sjøkabel avhengig av traseen på Finnøy, og dermed være teknisk/økonomisk gunstigere.
 - Sjøkabel til Nordbøvika gir mye lengre sjøkabel og er en lang dyrere løsning enn jordkabel fra Hanasand til Nordbø. Dette har de tidligere vurdert og ser ikke grunnlag for ytterligere utredninger av det.
 - Lnett foreslår å utrede et alternativ med jordkabel fra Finnøy transformatorstasjon til Nåådå via Kvame, og videre med luftledning vestover i stedet for jordkabel.
 - De mener det ikke er behov for å utrede sjøkabel fra Fogn til Lauvsnes og jordkabel sørover gjennom Judaberg, da de tidligere har vurdert ny stasjon ved Lauvsnes, men ikke meldt den pga. høye kostnader og mye lengre trasé over Finnøy mot Nordbø.
 - De foreslår å ta vurderte stasjonsalternativ ved Nåådå inn i utredningsprogrammet, men kan ikke se behov for å utrede nye alternativer.
- Lnett vil i dialog med Stavanger kommune definere standpunkter for visualiseringer av anleggene fra viktige opplevelsespunkter og fra fjorden/sjøen.
- Utredning av landskapsøkologi vi inngå i fagrapporten for naturmangfold. Det samme vil omtale av arealnøytralitet for naturverdier, ev. med forslag til avbøtende tiltak. Lnett er også innstilt på å beskrive klimautslipp fra materiell og bygging av anleggene.
- Erstatning og kompensasjon ved tap av viktige naturverdier må vurderes opp mot gevinstene med å gjennomføre tiltaket for samfunnet.
- Lnett er åpne for dialog og avklaring av hvordan kommunen kan bidra økonomisk til utredning av og ev. konsesjonssøknad for jordkabel, i tråd med kabelretningslinjenes åpning for kabel som finansieres av nyttehavere.

I en tilleggsmerknad etter møte med Stavanger kommune sier Lnett at de har forslag til justeringer av traseer på Finnøy (som er skissert på kartutsnitt vedlagt tilleggsmerkningen):

1. Ved Judaberg: legge jordkabeltrasé mellom Fåhadlet 34 og Golhaug av hensyn til friluftsområdet sør for Fåhaugen, og alternativ jordkabelstrasé på nordøstsiden av Fåholmflua for å følge veien til Fåholmen til stasjonsalternativ 1 og 17.
2. Ved Kvitevika: legge jordkabel fra Kvitevika og nordover øst av Vaberget som alternativ til luftledning på samme strekning og jordkabel fra Skadbergvågen i stedet for luftledningsalternativ 1.2.1 for å ta hensyn til kulturlandskapet på Vignes.
3. Rundt Vaberget, Rughola og Risneset ned til Følavika har de tatt vekk luftledningsalternativene 1.2.2, 1.6 og 1.7 og sjøkabelalternativene 1.2.2 og 1.6.

Rogaland fylkeskommune (2. mars 2023) understreker behovet for utskifting og forsterkning av eksisterende kraftnett, og mener meldingen gir en god beskrivelse av tiltaket og et godt forslag til utredningsprogram. De aktuelle områdene i Stavanger og Strand kommuner har viktige nasjonale og regionale interesser knyttet til både naturmiljø, kulturmiljø og friluftsliv, som det er viktig å ivareta i videre planlegging og beslutningsprosess. Det er i den sammenheng at det er viktig å gjøre

en seriøs vurdering av jordkabelalternativene. De viser til fylkestingets behandling av spørsmålet om bruk av kabel som alternativ til luftledning 26. april 2022.

Fylkeskommunen gjennomgår i sin uttalelse verdiene i de berørte områdene, og nevner blant annet KULA-landskapet i området Rennesøy og Mastrafjorden. Status som kulturlandskap av nasjonal interesse skal ikke stoppe utviklingen, men bidra til en god og bærekraftig forvaltning som ivaretar kulturmiljøverdiene. Landskapet er sårbart for forandringer, og tiltak må vurderes nøye og skje på landskapets premisser.

Til de vurderte/meldte jord- og sjøkabelalternativene kommenterer fylkeskommunen at de må utredes med tanke på de ikke prissatte virkningene, og ikke bare de tekniske og økonomiske. Ellers oppfordrer fylkeskommunen til å legge kabeltraseer i eksisterende veier for å spare matjord, natur- og kulturmiljø. Det bør også utredes hvordan samlokalisering med gang- og sykkelvei kan redusere de totale samfunnskostnadene, og hvordan alternative sjøkabeltraseer kan reduserer negative virkninger.

Til de meldte løsningene har fylkeskommunen foreløpige merknader om konfliktgraden med ulike trasé- og stasjonsalternativer, inkludert hvilke som krever særskilt tillatelse etter kulturminneloven § 8.

Rogaland fylkeskommune viser til kartlegging som ligger til grunn for marine grunnkart, som de anbefaler å benytte i utredningsarbeidet. De forutsetter at Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger for klima og miljø (M1941) legges til grunn, og ellers baseres på oppdatert informasjon om naturmiljøet. Eksisterende kunnskap bør verifiseres og oppdateres med undersøkelser i felt. Feltarbeid i forbindelse med naturmangfoldutredninger bør gjennomføres i vår- og sommersesongen, framholder fylkeskommunen.

For kulturminner og kulturmiljø spiller fylkeskommunen inn at både nær- og fjernvirkningene av tiltaket bør vurderes. Kartlegging av uregistrerte kulturminner av nyere tid bør gjennomføres, og influensområdet må gjennomgås av konsulent med erfaring fra nyere tids kulturminnevern. Lnett bør bruke lokale informanter, som sogelag og fortidsminneforeningens lokallag, utredningsarbeidet. Kulturminneplaner, som foreligger for Strand og tidligere Rennesøy kommuner, bør inngå som underlag. Ny kulturminneplan for Stavanger kommune er nå på høring. Potensialet for funn av automatisk fredete kulturminner må gjøres av fagperson, basert på befaringer i tiltaksområdene, i tillegg til arkiv- og kartstudier og andre metoder som LIDAR.

Rogaland fylkeskommune anbefaler at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 oppfylles helt eller delvis i forbindelse med utredningsarbeidet og senest før konsesjonsvedtak, for å gi grunnlag for en bedre avveining mellom traséalternativene og stasjonsområdene, og et bedre grunnlag for å vurdere avbøtende tiltak. Alternativt må det gjennomføres potensialvurderinger og overflateregistreringer fram til en nærmere siling av traseene er gjort.

Vedlagt uttalelsen er en nærmere vurdering av traséalternativenes virkninger for nyere tids kulturminner, automatisk fredete kulturminner, kulturlandskap og marine kulturminner.

Lnett har foreslått en teknisk/økonomisk utredning av jord- og sjøkabel, og ber NVE stille tydelige krav til hvilket utredningsnivå de skal legge til grunn der jordkabel vurderes som alternativ til luftledning. De ser for seg full utredning av jordkabel inn/ut av stasjonsalternativ 1 og 17 på Finnøy, 2.1/2.1A i Vervika i Strand kommune og 1.0D i Kvitevika på Finnøy. En teknisk/økonomisk vurdering vil inkludere betraktninger rundt mobilisering av fartøy for å legge sjøkabel, og marine grunnkart vil være til god hjelp i vurderingen. Samlokalisering med gang- og sykkelvei vil også utredes.

Lnett foreslår at NVE tar ut trasé 2.0A og 2.0B ved/gjennom Vatland naturreservat fra utredningsprogrammet. De foreslår også at sjøkabel inn i Nordbøvågen (alternativ 1.5) ikke inkluderes, da det vil være betydelig dyrere enn alternativet med jordkabel langs Hanasandvegen, i tillegg til at det er grunt i Nordbøvågen, som krever ekstra beskyttelsestiltak for kabelen. De anbefaler at vurderte stasjonsplassering ved Nåda inkluderes i utredningsprogrammet, men ikke Ladstein pga. stor avstand til lasttyngdepunktet.

Statsforvalteren i Rogaland (24. februar 2023) er positiv til at Lnett og Stavanger kommune er tidlig ute med å vurdere en kombinasjon av jordkabel og gang- og sykkelvei. De tilrår mest mulig bruk av jordkabel, som er det alternativet som gir minst konflikter med landbruket og innmarksbeite, særlig på Rennesøy og Finnøy. På dette stadiet anbefaler Statsforvalteren at meldte trasé 2.0A og 2.0B nord for Vostervatnet og trasé 1.0 på Rennesøy ikke utredes videre. Disse traseene er i konflikt med store natur- og kulturverdier.

I konsekvensutredningen forventer Statsforvalteren at terrestriske og marine naturtyper vurderes på et overordnet nivå, med undersøkelser på artsnivå i områder der kvalitetene tilsier at det finnes rødlistede arter og norske ansvarsarter, for eksempel moser, lav og sopp. Områdene på land og i sjø er allerede relativt godt kartlagt, men krever egenhendig vurdering og ev. supplering med feltarbeid på riktig tidspunkt. Det må også innhentes informasjon om fremmede arter, som kan ha betydning for kostnadene med tiltak og tidlig vurdering av avbøtende tiltak. I sjø er det viktig å være oppmerksom på ålegraseng.

For luftledningstraseer legger Statsforvalteren til grunn at det vurderes avbøtende tiltak for fugl, særlig i områder med sensitive og/eller truede ugle- og rovfuglarter, og ved eventuelle kryssinger av typiske forflytningstraseer for fugl, som vassdrag, vann og daler.

Tap av spredeareal på innmarksbeite og påfølgende reduksjon i husdyrbesetning må også utredes. Statsforvalteren mener det er klargjort fra Landbruks og matdepartementet at innmarksbeite under kraftledninger ikke kan godkjennes som spredeareal for husdyrgjødsel, og det er kommunen som er godkjenningmyndighet for spredeareal. Det er derfor viktig at virkningene av ulike traseer med tanke på tap av spredeareal, vurderes. Innmarksbeite utgjør en viktig beiteressurs i husdyrholdet i Rogaland. Når arealet ikke blir gjødslet, reduseres fôrproduksjonen på beite, i strid med nasjonale føringer om økt matproduksjon. Bruk av jordkabel er i hovedsak ikke i konflikt med landbruk, mener Statsforvalteren.

Traseer i Strand kommune

Trasé 2.0A og 2.0B bør legges vekk pga. konflikt med en aktiv hekkeplass for sensitiv og truet art og krysser Vatland naturreservat. Alle traseene nord for Vostervatnet krysser fuktskog med høy verdi, og en hogstgate vil forringe kvalitetene i skogen. Ved Kjølevikneset er det trolig forekomster av koraller, som må undersøkes om sjøkabel i dette området skal utredes videre. Trasé 4.0 krysser et større, sammenhengende jordbruksområde ved Heggheim/Varland, mens trasé 4.3 og 4.4 krysser gjødslet beite. Her bør det vurderes å justere traseene noe vest og øst for å unngå konflikt. Trasé 3.0A er et bedre alternativ for jordbruk ved Nordmarka. Konsekvenser av kryssingen av Bjørheimsvatnet må inngå i konsekvensutredningen for trasé 4.1 og 4.2.

Traseer på Fogn

Fogn har stor tetthet av den utvalgte naturtypen hule eiker, som må utredes nærmere, slik at de blir tilstrekkelig ivarettatt. Det er viktig å ta hensyn til denne naturtypen i vurderingen av en jordkabeltrasé mellom Holevågen og Eidsvågen. Det er en fordel å samle infrastruktur, og

Statsforvalteren er derfor positiv til at det er meldt en trasé 2.3 som går parallelt med dagens 50 kV ledning. Både i Holevågen og Eidsvågen er det modellert ålegraseng, og konsekvenser av sjøkabel i dette området må vurderes, også i sammenheng med trasé 2.1.E på land.

Traseer på Finnøy

Statsforvalteren oppfordrer Lnett, Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune til å jobbe sammen om en kombinasjonsløsning med gang- og sykkelvei og jordkabel over Finnøy, som er den beste løsning for natur, landskap og jordbruk. Informasjon om sensitive arter unntatt offentlighet kan fås fra Statsforvalteren og er særlig relevant i vurderingen av luftledningstraseer. Gjennomført kartlegging av områdetypen etter Miljødirektoratets instruks vil også kunne benyttes i utredningsarbeidet.

Traseer på Rennesøy

Rennesøy har særlig store verdier knyttet til statusen som KULA-område (kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse) og UKL-området (utvalget kulturlandskap i jordbruket). Det er et større, sammenhengende og lite berørt kystlyngheirområde av svært stor verdi på Rennesøy. Mastepunkter i denne naturtypen vil gjøre det vanskeligere med skjøtsel, og en luftledning vil redusere landskapsverdiene som landbruket gjør en svært viktig jobb for å opprettholde.

Trasé 1.0 krysser et kjent hubrotterritorium, og de andre luftledningstraseene vil også kunne påvirke hubro negativt. Statsforvalteren mener at hensynet til kultur- og naturverdier tilsier at traseen ikke skal eggjes over heia, men heller langs riksvei 519, for å samle inngrepene i området. Mellom Rennaren og Hellevika og Nordbø er det for eksempel et større sammenhengende område med gjødslet beite som blir direkte berørt om ledningen ikke legges langs riksveien.

Helst bør jordkabel i kombinasjon med gang- og sykkelvei langs Hanasandveien, eller sjøkabel inn til Nordbøvika, utredes. Statsforvalteren stiller spørsmål ved om det ikke er mulig å flytte oppdrettsanlegget som Lnett mener er til hinder for ilandføring i Nordbøvika. Statsforvalteren avventer konsekvensutredningen, men vil trolig tilrå ilandføring ved Hellevika framfor Rennaren for å redusere lengden på luftledningstraseen på Rennesøy, om dette blir omsøkt.

Transformatorstasjoner

Statsforvalteren anbefaler å benytte allerede opparbeidete og regulerte arealer, og ikke arealer på landbruksjord, slik som alternativ 2 og 3 på Finnøy.

Lnett foreslår at trasé 2.0A og 2.0B ikke utredes videre pga. konflikten med naturreservatet, men de ønsker fortsatt å utrede trasé 1.0 på Rennesøy for å få et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. De har foreslått å utrede jordkabel på flere strekninger der gang- og sykkelvei er aktuelt, men framdriften vil være usikker i slike samarbeidsprosjekter. Lnett opplyser at avbøtende tiltak for fugl vil inngå i fagrapport for naturmangfold.

De har foreslått å utrede konsekvenser av luftledning over spredeareal/innmarksbeite, men er overrasket over at Statsforvalteren legges til grunn at det kun kan benyttes gjødselkanon på disse områdene, da det allerede er godkjent spredearealer i luftledningstraseer. Lnett er villig til å bistå den enkelte grunneier med å søke om dispensasjon for å få godkjent sine arealer som spredeareal og inngå avtale om hvilket utstyr de kan bruke i traseen. De ønsker å gå i dialog med Statsforvalteren for å vurdere justeringer av traseen mellom Flaten- og Kvamområdet. Trasé 4.0 ligger parallelt med eksisterende ledning og er planlagt med tanke på å samle inngrep og ta hensyn

til landskapet. Trasé 4.3 og 4.4 er planlagt utenfor reguleringsområdet til Norsk Stein og landskapet ved Vardlandsåsen.

Lnett foreslår at stasjonsalternativ 4 på Tau ikke tas med videre, som også betyr av trasé 4.1 utgår. Lnett ser ikke grunn til å utrede kryssing av Bjørheimsvatnet. De ønsker å utrede en trasé sørover langs eksisterende 50 kV ledning som følge av de aktuelle stasjonsalternativene.

Stavanger maritime museum (5. januar 2023), som er forvaltningsansvarlig for kulturminner i sjø, kjenner ikke til kulturminner i sjø i de berørte områdene, men de er generelt vurdert å ha et potensial for funn av hittil ukjente vernet skipsvrak og automatisk fredete kulturminner. Det må gjennomføres arkeologiske registreringer i sjø for å avklare forholdet til fredete/vernede kulturminner før museet kan avgi uttalelse til konsesjonssøknad eller detaljplan. De anbefaler at dette inngår i Lnett øvrige sjøbunnkartlegging, for å spare tid og kostnader.

Finnøy kommunedelsutvalg (8. februar 2023) sier i en enstemmig uttalelse at de kun uttaler seg til traseer for jord- og sjøkabel, da det mener luftledning ikke er en framtidsrettet løsning. Dette begrunner de med at luftledning vil gi store visuelle ulemper, ulemper for landbruksdrift, arealbruk, folkehelse/trivsel og fugleliv.

De er positive til den meldte jordkabeltraseen over Fogn. De mener dessuten at kostnadsforskjellen mellom kabel og luftledning er liten. De viser til tidligere nedgravinger av høyspentledninger i de samme områdene, sammen med gasrør, som ble effektivt gjennomført i samarbeid mellom en rekke aktører med gode erfaringer. Kommunedelsutvalget ber om at det blir utført en teknisk og økonomisk utredning av jordkabel og luftledning, og at kostnadsgevinster ved å legge jordkabel i gang- og sykkelvei blir vurdert.

Lnett mener det kun bør utføres en teknisk/økonomisk vurdering av jordkabel på den nye 132 kV-ledningen. Over tid har Lnett lagt mye av distribusjonsnettet som jordkabel, i samsvar med de nasjonale retningslinjene for kabling, som sier at nett med spenning til og med 22 kV normalt skal legges som jordkabel. Dette er nett som ikke kan sammenlignes med den nye ledningen de planlegger.

Sentrale myndigheter

Statens vegvesen (6. februar 2023) uttaler i sin rolle som forvalter av riksvei og viser til tidligere uttalelse til Lnett i planleggingen av meldingen. Her minner de om plikten til å søke om dispensasjon fra byggegrensen for oppføring av stasjonsanlegg nærmere enn 50 meter fra midten av riksvei, og at tiltak som hovedregel skal plasseres utenfor veiens byggegrense. Kryssing, anlegg nærmere enn tre meter fra veikant eller graving i eller ved vei krever også behandling etter vegloven. Det samme gjelder endret eller ny permanent eller midlertidig tilkomst fra riksvei.

Lnett vil søke om nødvendige kryssingstillatelser og dispensasjoner fra byggegrenser eller ny/endret/utvidet bruk av avkjørsler både for midlertidige og permanente anlegg.

Kystverket (17. februar 2023) opplyser at farvannene som berøres har status som bileder, og det er allerede kabler, ledning m.m. i de meldte fjordkryssingene. Av hensyn til annen bruk av farvannet og for å avgrense sjøbunnsarealer med restriksjoner, anbefaler Kystverket at ny kabler planlegges tettest mulig inntil eksisterende installasjoner. Aktuelle avbøtende tiltak kan være å beskytte kablene med nedspyling/nedgraving eller overdekning i områder med blant annet ankringsbehov. Legging av kabler krever søknad etter lov om havner og farvann, noe meldingen ikke opplyser om. For øvrig bemerker Kystverket at forslag til utredningsprogram inkluderer konsekvenser for skipstrafikk, ankrings- og opplagsområder i anleggs- og driftsfasen.

Lnett vil i utredningene vurdere samlokalisering av kabler der det er formålstjenlig og søke om tillatelse etter havne- og farvannsloven når endelig trasé er bestemt.

Fiskeridirektoratet (10. mars 2023) har vurdert det meldte tiltaket i lys av fiskeri- og havbruksinteresser, herunder hensynet til marint biologisk mangfold. De opplyser om registrert lokaliteter for akvakultur, gytefelt for tosk, reke-trålfelt, låssettingsplasser med notfiske etter sild, makrell, sei og brisling i det berørte farvannet, med henvisning til sitt kartverktøy portal.fiskeridir.no/plan. De skriver videre at det kan utøves yrkes- og fritidsfiske med garn, teiner og line i området. Tiltaket vil være søknadspliktig etter havne- og farvannsloven, og Fiskeridirektoratet stiller vanligvis vilkår for å unngå ulemper, skader, fare, forringelser, forhindre restriksjoner mv. De er særlig opptatt av at det tas tilstrekkelig hensyn til fiskeri og marint miljø i planlegging, bygging og drift av sjøkabler, at ingen fiskere holdes ansvarlig for skader på sjøkabler under utøvelse av fiske og at kabeltraseer legges inn i tilgjengelige kart.

Fiskeridirektoratet finner forslaget til utredningsprogram dekkende for de interessene de representerer. Særlig omfattende og støyende tiltak/arbeid bør ikke utføres i mest intense gyteperiode for kysttorsk februar–april. De stiller seg ellers bak uttalelsen fra Sør-Norges fiskarlag av 3. mars 2023 angående trål- og notfiske i det berørte farvannet.

Lnett mener fiske med passive redskaper er uproblematisk, men fiske med trål kan skade en sjøkabel, og Lnett vil derfor forsøke å unngå registrerte trålfelt. Nedspyling er et mulig avbøtende, men kostbart avbøtende tiltak, særlig på store dyp. Lnett vil ha dialog med blant andre Sør-Rogaland fiskarlag i det videre arbeidet. I en detaljplan etter at konsesjon er gitt, vil Lnett gjøre rede for tilpasninger av anleggsperioden til gyteperiodene for kysttorsk.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) (24. mars 2023) kan ikke se at mineralske ressurser er vurdert i meldingen. Traseen mellom Veland og Fogn er planlagt i ytterkanten av konsesjonsområdet for Nordmarka steinbrudd, som i dag er i drift. Uttaket ligger også på pukkkforekomsten Tau 21, som er av nasjonal betydning. Da traseen følger dagens ledningstrasé antar DMF at ny ledningen ikke vil få virkninger for uttaket, men dette må utredes nærmere i forbindelse med konsesjonssøknaden.

Luftledningstraseen på Finnøy berører pukkkforekomsten Navarnes 2, som i dag er vurdert til å ha liten betydning, men som kan ha forekomster som blir viktige i framtiden. Det bør utredes hvordan forekomsten blir berørt av ny trasé. På Rennesøy går luftledningstraseen nord for Hanasand industriområde del I og II, ett uttak i drift. Det er også registrert en viktig pukkkforekomst 3 sør for traseen, med masser for ca. 10 års drift, som det må utredes om tiltaket kan få virkninger for.

Forslaget til utredningsprogram sier at det i forbindelse med grunnarbeid og arbeid med jordkabler vil bli behov for mellomlagring av masser. Det bør i den forbindelse vurderes om massene kan benyttes til samfunnsmessige formål, om de ikke skal tilbakeføres til de samme områdene, skriver DMF.

Lnett har foreslått å utrede konsekvenser for eksisterende og framtidig bergverksdrift av ulike alternativer. Massehåndtering og overskuddsmasser vil bli beskrevet i prosjektets detaljplan.

Tekniske instanser

Telenor Norge (30. januar 2023) viser til oversiktskart over sitt kabelnett vedlagt uttalelsen, og opplyser om at alle de meldte kraftledningene vil krysse Telenors nett. Om dette vil kreve tiltak i deres nett avhenger av systemjordingen som velges for kraftnettet. De krever blant annet at kryssing av kabler i sjø etableres slik at det er mulig å ta Telenors kabel opp ved behov for

feilretting, og det må ikke være galvanisk kontakt mellom kablene. Så lenger kryssingene på land utføres i henhold til FEF 2006 og REN-anbefalinger, har ikke Telenor ytterligere merknader til disse. Så lenge utbygger er villing til å bekoste nødvendige omlegginger og tiltak i Telenors nett, har de ingen øvrige kommentarer.

Lnett vil gå i dialog med Telenor for å avdekke behovet for eventuelle verntiltak. Kryssinger i sjø kan utføres med f.eks. grusputer mellom ledningene for beskyttelse. De viser ellers til standard avtale om tiltak i kryssningspunkt og ansvar ved feilsituasjon. FEF 2006 vil legges til grunn for kryssinger på land.

Avinor (2. februar 2023) opplyser at kraftledningen ikke vil berøre restriksjonsplanen for Stavanger lufthavn, komme i konflikt med publiserte instrumentprosedyrer eller vektoreringshøyder eller berøre eksisterende VFR ruteføringer. De vurderer også at tiltaket ikke vil ha negative virkninger for Avinors tekniske systemer, som radionavigasjons-, kommunikasjons- eller overvåkningsanlegg. De anbefaler Lnett å kontakte selskaper som opererer lavtflygende fly og helikopter, som Forsvaret, Luftambulansen, Norsk Helikopter, Airlift mv.). Avinor minner om regelverket om rapportering, registrering og merking av luftfartshinder.

Lnett vil rapportere luftfartshinder etter gjeldende forskrift, og opplyser at de har hatt dialog med aktører som opererer lavtflygende fly og helikopter i andre saker. Tilbakemeldingen var at operatørene forholder seg til den registrerte infrastrukturen som er i området. Lnett ser derfor ikke behov for ytterligere kontakt med operatører av slike luftfartøyer.

Interesseorganisasjoner og bedrifter

Folkeaksjonen mot Luftspenn på Finnøy ved Erik Astad (13. februar 2023) beskriver hvilke negative virkninger luftledninger kan få for folkehelsen på Finnøy, som følge av arealbeslag og negative virkninger for natur og miljø. De ønsker at jordkabel velges i områder der folk bor, og ber om følgende utredninger av luftledningsalternativene: konsekvenser for helse og trivsel for ulike grupper av befolkningen, hensynet til folkehelselovens krav om utredning av helsekonsekvenser, samfunnsmessig kostnad med arealbruk, forholdet til NVEs visjoner, verdier og strategier, tekniske fordeler og ulemper, juridiske implikasjoner og hensynet til tidligere vedtak av betydning. De mener at luftledning gir tapt produktionsareal for jordbruket, vil medføre høyere kostnader til grunnverv med tilhørende rettsutgifter, høyere utredningskostnader og økte vedlikeholdskostnader gjennom levetiden. Luftledning vil i tillegg føre til økt fugledød, nedbygging av kultur- og naturlandskap, lavere samfunns- og driftssikkerhet som følge av sabotasje og uvær.

Mer spesifikt ber Folkeaksjonen om at det stilles krav om å utrede hvilken type terreng det er i jordkabeltraseen mellom Kindingstadvågen til Judaberg og fra toppen av Faahadlet til Judaberg, og hvordan dette påvirker investerings-/anleggskostnadene for jordkabel vs. luftledning på disse strekningene. Dersom Lnetts beregning avviker fra Oslo Economics/Swecos rapport om kostnader med kabel vs. luftledning fra 2022, krever de at dette dokumenteres. De ønsker en oversikt over forventet kostnadsutvikling for kabel og luftledning 3–5 år og mer enn 5 år fram i tid. Videre ber de om at det stilles krav om utredning av økonomiske gevinster av en samordning mellom kabel og gang- og sykkelvei.

Alt i alt forventer Folkeaksjonen av kabel vil komme bedre ut i et samfunnsregnskap enn luftledningsalternativet.

I en tilleggsuttalelse har Folkeaksjonen følgende spesifikke utredningskrav:

- Samfunnsmessig kostnad med tap av nærmere spesifiserte fuglearter, som følge av kollisjon, elektrokusjon og andre forstyrrelser
- Omfanget av ulike typer hendelser som kan forårsake fugledød, og forventet tap av individer
- Registrering av bestanden av vandrefalk, regional betydning av bestanden og risikoen for at arten utrykkes på Finnøy som følge av en ny luftledning
- Registrering av antall hekkende og overflyvende havørn på Finnøy og antatt tap av individer som følge av ny luftledning

I nok en tilleggsuttalelse av 10. mars 2023 spiller Folkeaksjonen inn at Stavanger kommune har kjøpt et skogsområde i en av de meldte traseene til turformål. Ifølge uttalelsen har Lnett i etterkant av høringsmøtet 17. januar trukket traseen som gikk gjennom Teigen kommunale turområde for å unngå konflikt med friluftslivsinteressene. Dermed gjenstår to luftledningstraseer på strekningen, det sørlige og det nordlige. Samtidig viser Folkeaksjonen til at Stavanger kommune er i ferd med å kjøpe et tilleggsområde for å utvide turområdet Teigen, der ett av Lnetts traséforslag går. Det burde føre til at Lnett også legger denne traseen bort i den videre planleggingen, mener Folkeaksjonen. Traseen som gjenstår er den lengste av de foreslåtte traseene, og den som krysser mest jordbruksområder og vil båndlegge mest spredeareal. I lys av at en jordkabeltrasé fra Kindingstadvågen til Judaberg er mye kortere enn den gjenværende luftledningstraseen, mener de at luftledning nå er mindre aktuelt enn tidligere. Vedlagt tilleggsuttalelsen er Folkeaksjonens egne beregninger av investeringskostnadene.

Lnett har foreslått å utrede konsekvenser av luftledning etter gjeldende forvaltningspraksis, og foreta en teknisk/økonomisk vurdering av jordkabel. I den forbindelse vil Lnett vurdere terrenget det er aktuelt å legge kabel i på de konkrete strekningene i motsetning til Swecos generelle rapport. Fordeler og ulemper ved samkjøring med gang- og sykkelvei vil vurderes på de delene det er aktuelt. Konsekvensutredningene vil omfatte en rekke tema, herunder en egen fagrapport for naturmangfold som inkluderer fugl og rødlistede arter. Lnett har også foreslått å utrede konsekvenser for friluftsliv, støy, magnetfelt og ev. forurensning, som er typiske tema relatert til folkehelse. I utredningene vil Lnett forholde seg til kjente og vedtatte arealplaner.

Finnøy og Fogn Bondelag (20. februar 2023) ved TP Advokatfirma er negative til luftledninger og ønsker primært sjøkabel, sekundært jordkabel. De peker på en rekke ulemper med luftledninger for jordbruksdriften, som beslaglegging av areal og arronderingsulemper, i tillegg til negative landskapsvirkninger. Bondelagene er opptatt av at de reelle kostnadene med luftledning kontra jord- og sjøkabel utredes. De gjør oppmerksom på at gjennomføring av utbyggingen basert på tvang vil kunne koste mye i tid og penger for. Finnøy og Fogn Bondelag anbefaler derfor at konsekvensutredningen gjennomføres med medvirkning fra grunneierne. Vedlagt uttalelsen er underskrifter fra grunneiere der de nekter å avstå grunn og rettigheter til veier for bygging av luftledning.

Lnett har foreslått en teknisk/økonomisk vurdering av jordkabel over både Fogn og Finnøy, og det vil være aktuelt å gjennomføre befarig i traseene for å vurdere konsekvenser og vurdere tilpasninger. Lnett ønsker å oppnå minnelige avtaler med berørte grunneiere, selv om de normalt søker om ekspropriasjonstillatelse sammen med konsesjonssøknaden for lengre kraftledninger.

Bondelagene i Stavanger (oversendt via ordfører i Stavanger 18. oktober 2022) bestående av Finnøy, Rennesøy, Fogn, Ombo og Stjernerøy Bondelag er opptatt av sikker stormforsyning og økt

kapasitet. Samtidig er de negative til luftledningstraseer over sine eiendommer, som vil føre til reduksjon i godkjent spredeareal, byggeforbud i traseen og gjøre vedlikehold av jord, veier og grøfting mer komplisert. Mange er også bekymret for støy. Områdene som blir visuelt berørt er viktige friluftsområder, kulturlandskap og leveområder for et rikt fugleliv. De gjør oppmerksom på områdenes KULA-status.

De foreslår følgende løsninger:

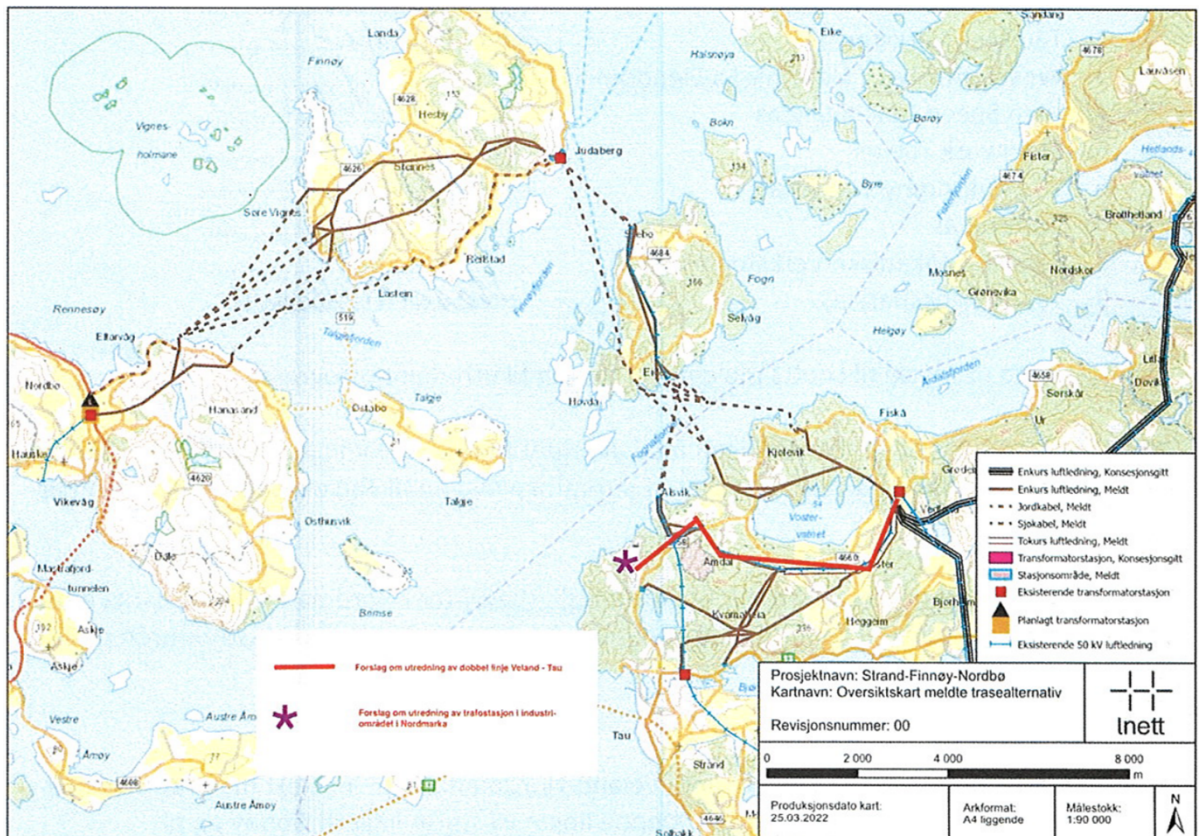
1. Bruke samme trasé fra Judaberg mot tunnelåpningen på Finnfast som Rogaland fylkeskommune ønsker å bruke til gang- og sykkelvei, slik at samme areal brukes til flere formål.
2. Sjøkabel utenom Fogn, til Judaberg, og fra Judaberg til Rennesøy, siden det allikevel må legges lange strekninger med sjøkabel.

Når det gjelder plassering av transformatorstasjon på Judaberg, er bøndene opptatt av jordvern, og anbefaler en tomt på industriområde.

Lnett har foreslått utredning av konsekvenser for landbruksjord og spredeareal. Over dyrka mark eller mark som forventes dyrket vil Lnett planlegge for en minimumshøyde for strømførende liner over terrenget på 10 meter, slik at bruk av større landbruksmaskiner ikke hindres i traseen. Over Finnøy har Lnett foreslått å utrede jordkabel, hvorav deler av strekningen i gang- og sykkelvei. Lnett foreslår at stasjonsplasseringene 2 og 3 ikke utredes videre, da disse ligger på jordbruksjord. Konsekvenser for KULA-området på Rennesøy vil bli utredet i fagrapport for landskap eller kulturminner.

Norsk Stein avd. Tau, Tau Mek. Verkstad, Westcontrol / Nordmarka Eigedom, High Speed Machining, Steelwork Tau, Tau Autonomy Center, Comrod, Sørskår Mekaniske Verkstad og Tau Næringspark (22. februar 2022) opplyser i en felles uttalelse at næringslivet er positive til tiltaket. Det er identifisert behov for meir enn 26 MW kraft til næringslivsbedrifter i Nordmarka, som blir et tyngdepunkt for effekt- og energiuttak i Tau. Til utredningsprogrammet har de følgende innspill:

1. De foreslår utredning av en dobbel 132 kV kraftledning mellom Veland og Nordmarka, som vil støtte ledningen til Finnøy og til Nordmarka/Tau, vist med rød strek på kart:

2. De foreslår å utrede plassering av nye Tau transformatorstasjon på nordvestsiden av veien inne i industriområdet på Nordmarka, og at det benyttes jordkabel på strekningen gjennom industriparken for å båndlegge minst mulig areal. Her foreslår de kabel i gang- og sykkelvei.
3. De ønsker ikke at den nye transformatorstasjonen plasseres på de meldte lokalitetene 1, 2 og 4.
4. De anbefaler å ta strekningen Veland–Tau ut som egen søknad for å sikre raskest mulig behandling av denne forbindelsen.

Lnett foreslår å utrede stasjonsplasseringer ved Nordmarka, og er forberedt på å utrede nettstruktur, slik som både enkel- og dobbelkurs fra Veland til Nordmarka. Det vil være naturlig å utrede jordkabel dersom det skal bygges en trasé gjennom industriområdet i Nordmarka, da luftledning kan bli vanskelig å få plass til og være i konflikt med aktiviteter i området. Dette har de erfart med eksisterende 50 kV ledning, som har vært utsatt for steinsprut ved sprenging. Lnett foreslår å ta ut stasjonsalternativ 3 og 4 fra videre utredninger, men alternativ 1 og 2 bør utredes videre. Lnett vil legge til rette for at strekningen Tau–Veland kan omsøkes separat.

New Kaupang (20. februar 2023) har levert en likelydende uttalelse som fellesuttalelsen fra de lokale virksomhetene sammenfattet over.

Lnett viser til kommentarene til uttalelsen fra Tau Næringspark m.fl.

Næringsforeningen i Stavanger-regionen (20. februar 2023) ønsker at det utredes dobbel 132 kV kraftledning på strekningen Veland–Nordmarka og en ny transformatorstasjon på nordvestsiden av veien inne i industriområdet på Nordmarka, i likhet med Norsk Stein m.fl. (sammenfattet

ovenfor). De ønsker også at det legges jordkabel mellom industriparken for å båndlegge minst mulig areal, og at traseen fra avgreiningen fra Ådnanes til transformatorstasjonen legges som jordkabel i regulert gang- og sykkelvei. De oppfordrer til at strekningen fra Veland til Tau med ny transformatorstasjon behandles som et separat prosjekt for raskere saksbehandling.

Lnett viser til kommentarene til uttalelsen fra Tau Næringsplass m.fl.

Forum for natur og friluftsliv Rogaland (FNF) (21. februar 2023) oppfordre Lnett, Rogaland fylkeskommune og kommunene til et samarbeid om kabel i planlagte gang- og sykkelveier, for å redusere kostnader og minimere samlet nedbygging av areal. FNF ber om at Lnett prioriterer trasévalgene:

- 1.4B fra Nordbø til Laksavika
- 1.1A fra Laksavika til Judaberg
- 2.1E fra Judaberg til Eide, ev. alternativ 1.0 som unngår Fogn helt. Fra Eide må sjøkabelen gå til Ådnahovud og ikke til Vervig eller Kjølvevig, der det finnes korallrev og ikke må legges sjøkabel.

FNF oppfordre Lnett til åpenhet om alle sider ved utredningsarbeidet, særlig de økonomiske beregningene.

Til luftledningsalternativene kommenterer FNF at trasé 2.0, 2.0A, 2.0B og 2.1A alle er uaktuelle pga. viktige naturkvaliteter, naturreservat og kulturlandskap. Trasé 4.2 bør velges mellom Veland og Tau, og transformatorstasjonen bør legges til alternativ 1, ved riksvei 13. Dersom trasé 1.0 blir forkastet, mener FNF at trasé 3.0 med dobbeltkurs fram til nord for Vardlandsåsen og videre til Ådnahovud med sjøkabel til Eide, er minst negativ.

FNF mener ingen av de meldte luftledningstraseene på Fogn, Finnøy og Rennesøy er aktuelle pga. konflikter med lokale/regionale friluftsområder, natur- og kulturlandskapet med blant annet KULA-status og rødlistede fuglearter. FNF ber om at virkninger for reiseliv og turisme vurderes, og de anbefaler å bruke veileder M98 i utredning av friluftsområder. De ber også om at Lnett pålegges å fjerne eksisterende luftledninger, transformatorstasjoner og sjøkabler, unntatt 50 kV-kabelen i Finnøyfjorden, som kan brukes til framtidig distribusjonsnett.

Lnett opplyser at lange sjøkabelstrekninger er mye dyrere enn både jordkabel og luftledning, og de mener derfor at vurderte trasé 1.0 fra Kuneset i Strand, forbi Fogn og fram til Judaberg ikke er aktuelt å utrede videre. De foreslår også å ta ut trasé 2.0A og 2.0B fra utredningsprogrammet. De mener at trasé 2.0 og 2.1 til Vervik bør utredes som et alternativ til 3.0 via Ådnahovet, da trasé 2.0 følger traseen til eksisterende 22 kV ledning. Lnett foreslår at det utredes stasjonsplasseringer i Nordmarka, som vil påvirke traseene Strand kommune. De opplyser at de vil rive alt nett som ikke lenger benyttes i daglig drift og vil søke om tillatelse til riving der det er aktuelt.

Rennesøy Arbeiderlag (22. februar 2023) går sterkt imot bygging av luftledninger og krever jordkabel langs veien på Rennesøy, for å skåne et viktig område i kulturarven. De viser til i den forbindelse Riksantikvarens rapport om KULA-områder i Rogaland og mener luftledninger ikke er akseptabelt. De vil gi store negative virkninger for landbruket og framtidig friluftsliv, kultur-, mat- og reiselivsnæring.

Lnett har foreslått å utrede luftledning og foreta en teknisk/økonomisk vurdering av jordkabel på Rennesøy.

Naturvernforbundet i Rogaland og Naturvernforbundet i Strand (22. februar 2023) sier i en felles uttalelse at jordkabel må velges på strekningen Veland–Fiskå–Finnøy pga. de sparte naturkostnadene en slik løsning vil gi. De to mest negative meldte traseene er trasé 2.1A fra Veland til Vervik og trasé 2.0A og 2.0B fra Veland til Ytra Kjølevikneset på grunn av konflikt med naturreservat, naturverdier og kulturlandskap. Disse traseene fraråder de derfor.

Mellom Tau og Nordmarka mener Naturvernforbundet at det er tilstrekkelig med en 22 kV kabel i gang- og sykkevei for å forsyne all ny industri i Nordmarka, uten at det bygges nye luftledninger. De anbefaler ikke trasé 3.0, fordi det vil gi en høyere og mer synlig ledningstrasé hele veien ut til Ådnahåve. En bedre løsning vil være å legge 132 kV jordkabel fra Fiskåvegen til sjøkabel i Tøggjevågen i traseen som vannledningen følger ut av industriområdet. Naturvernforbundet anbefaler plassering 1 for den nye transformatorstasjonen på Tau.

Til slutt mener Naturvernforbundet at estimer av framtidig kraftbehov må ta i betraktning at industrien må innrettes slik at all overskuddsenergi gjenbrukes av aktører med varmebehov og at forbruket halveres gjennom energiøkonomisering. I tillegg kommer sol- og batteriteknologi som tilskudd og utjevning.

Lnett foreslår at trasé 2.0A og 2.0B ikke utredes videre, men de foreslår at kabel fra Nordmarka til landtak i Tøggjevågen inkluderes i utredningsprogrammet, slik også Strand kommune har foreslått. De har i sine prognoser for effektbehov inkludert flere scenarier for samfunnsutviklingen og mener det ikke vil være forsvarlig å forutsette omfattende energiøkonomisering når nye kraftledninger skal bygges.

Norsk Stein AS avd. Tau (23. februar 2023) viser til trasékart og stiller spørsmål ved om avstanden mellom regulert område for masseuttak og ledningstraseene, og særlig trasé 4.4, er stor nok. De etterspør informasjon om risikoen ved sprenging i regulert område er ivaretatt, og om hensynssonen mellom sprenging og ledning er risikovurdert. De stiller seg til disposisjon ved behov for informasjon og vil bidra i høringer av tiltaket.

Lnett opplyser at de har en 50 kV ledning i området i dag og opplever problemer med steinsprut. Meldte trasé går utenom det regulerte området, unntatt trasé 3.0 som går så vidt innenfor ved Stokkaled, og trasé 3.0A og 3.0B ved Fiskåvegen. Trase 4.4 ligger utenfor. Lnett legger til grunn at Norsk Stein er ansvarlig for all steinsprut utenfor det regulerte området, men de vil risikovurdere de traseene som er meldt innenfor.

Birdlife Rogaland (24. februar 2023) viser til at tiltaket er planlagt gjennom områder med bestand av hubro, som er sterkt truet og utsatt for elektroksjon og kollisjon med kraftledninger. Miljødirektoratets handlingsplan for hubro krever at det tas særlige hensyn til arten i arealforvaltningen, blant annet ved å unngå inngrep nærmere enn én km fra reiområder. Viktige jaktområder bør også skjermes for arealinngrep. Birdlife rangerer traseene ut fra mulig konflikt med hubro, og ber om at deres innspill tas hensyn til i videre planlegging.

Lnett vil utrede naturmangfold, inkludert rødlistede arter og avbøtende tiltak.

Ryfylkemuseet (24. februar 2023) mener at de meldte luftledningstraseene vil være ødeleggende for kulturlandskap og -miljø. De utdyper at husmannsplassen Bakken i sin form er et unikt kulturminne, som er en av få bevarte husmannsplasser i ytre Ryfylke.

Lnett kommenterer at kulturminner og -landskap vil utredes i egen fagrapport.

Rennesøy og Finnøy turlag (24. februar 2023) opplyser at de i senere tid har merket to rundløyper i det samme området som det nå er planlagt luftledning: fra Kvitevik langs strandsonen og rundt Vigneshalvøya til Nordre Vignes og fra Teigen over Bergevarden, over Kyrkjeskaret langs Sevheimsvatnet og rundt Bleivatnet og Ladsteinvatnet ned til Kvitevik. Turstiene er mye brukt av fastboende, hyttefolk og folk fra byen. For å ivareta det attraktive tur- og rekreasjonsområder ber turlaget om at kraftledningene bygges som jordkabel på Fogn, Finnøy og Rennesøy, for eksempel i gang- og sykkelvei fra Judaberg til Ladstein og fra Hanasand til Eltarvåg.

Alle de foreslåtte luftledningstraseene vil bli svært skjemmende i kulturlandskapet, mener turlaget. Kulturlandskapet er grunnlaget for gode turopplevelser og en del av hverdagslandskapet for fastboende. Dette vil også ha negative konsekvenser for folkehelsen, frykter de. De viser til at Stavanger kommune har kartlagt kommunens friluftsområde, der det er registrert flere særs viktige friluftsområder på Finnøy og Fogn. De viser til KULA-statusen områdene har, og beskriver kvalitetene og verdiene i områdene.

De forventer at ny transformatorstasjon ikke bygges på dyrka mark, og påpeker at tomten etter Finnøy Motor ligger i et boligområde og nær med mye brukt vei til friområdet/badestranden. De oppfordrer Lnett til å tilpasse transformatorbygget til omgivelsene som et signalbygg og en attraksjon i seg selv, med materialbruk som er klimatilpasset og gatekunst på veggene.

Til utredningsprogrammet har turlaget konkrete forslag:

- Dagens landskap bør beskrives med bilder uten menneskelige inngrep, og bakgrunnen for kulturlandskapet bør skildres. Hele øylandskapet bør inngå i beskrivelsen, ikke bare øyene/områdene der det er foreslått luftledning. Konsekvenser for kulturlandskap, hverdagslandskap og turkvaliteter og -opplevelser bør utredes.
- Konkrete virkninger av luftledning og master for bruken av turstier og turområder, og virkninger for kvaliteten på friluftsområdene, bør utredes. Hvordan vil tiltaket påvirke verdsettingen av de særs viktige friluftslivsområdene på Finnøy og Fogn?
- De samfunnsmessige fordelene med jordkabel for friluftsliv, landskap, folkehelse og klima bør utredes, herunder fordelene med å kombinere jordkabel med gang- og sykkelvei, jf. nasjonale forventninger til hensynet til samlede virkninger for samfunnet i regional og kommunal planlegging.

Lnett mener deres forslag til utredningsprogram omfatter hovedpunktene i uttalelsen fra turlaget, men registrerer ønsket om en mer spenstig og kreativ utforming av transformatorstasjonen på Finnøy.

Finnøy Grendalag (24. februar 2023) mener plassering av ny transformatorstasjon på meldte areal 17, der det opprinnelig sto et bilverksted er en dårlig idé, da den vil bli dominerende og ta utsikten fra boligene på oversiden av fylkesvei 519 og ligge nær boliger på nabotomten mot nord. Området er også utsatt for overvannsproblemer, mener grendalaget. De mener alternativ 1 er langt bedre, fordi stasjon vil bli liggende lavere i terrenget, i tillegg til at tomten kan senkes ytterligere 2–3 meter. Den ligger også lenger unna eksisterende boliger og ikke stenge for utsikten for disse. I tillegg vil alternativet blant annet medføre ca. 100 meter kortere kabel fra ilandføringspunktet for sjøkabel fra Fogn.

Grendalaget mener jordkabel er eneste aktuelle løsning på Finnøy, blant annet fordi det gir bedre forsyningssikkerhet og mindre negative virkninger for helse og trivsel. De forventer at Lnett legger fram kostnadsoverslag for jordkabel sammenlignet med luftledning. Samtidig viser de til at

Stavanger kommune ønsker å legge ny vannledning og bygge gang- og sykkelvei i meldte jordkabeltrasé, som vil gi synergieffekter. Ellers begrunner de kravet om jordkabel med hensynet til kulturlandskapet (KULA), visuelle virkninger, folkehelse, friluftsliv, naturmangfold og nærings- og landbruksinteresser.

Lnett opplyser at stasjonsalternativene på Finnøy vil utredes med hensyn til fare for flom og overvann, og de vil vurdere muligheten for å senke stasjonen i terrenget. Løsningene er de innstilt på å visualisere. Lnett ønsker også å foreta en teknisk/økonomisk utredning av jordkabel for å få et godt grunnlag for å sammenligne med luftledning, i lys av nasjonale retningslinjer for kabling. Det vil benyttes oppdatert informasjon og materialtilgang og kostnader for de ulike løsningene. Temaene knyttet til helse (støy, magnetfelt og ev. forurensning) er foreslått i meldingen. KULA-områder som berøres av dette prosjektet er begrenset til Rennesøy og vil utredes i fagrapport for kulturminner eller landskap. Lnett vil også utrede konsekvenser for landbruket, friluftsliv og naturmangfold.

Sør-Norges Fiskerlag (3. mars 2023) viser til at det er registrert reke-trålfelt og låssettingsplasser i og tilknytning til de meldte traseene i sjø, samtidig som de opplyser at det også blir fisket i områder som ikke er registrert, for eksempel blir det drevet tråling utenfor Kjølevik i Strand kommune. De ber om at sjøkabler så langt som mulig legges nær eksisterende traseer på havbunnen, og at de blir nedspylt/nedgravd på en slik måte at de er overfiskbare og overtrålbare nær trålfelt. Yrkesfiskere kan ikke holdes ansvar for uhell der fiskeredskap hekter seg fast i kabler, og eventuell skade på fiskeredskap, tap av fangst og fangsttid på dekkes av tiltakshaver. Utlegging av sjøkabler må heller ikke føre til ankringsforbud i traseen, da det i forbindelse med notfiske kan være behov for oppankring av f.eks. lysbåt. Fiskerlaget forutsetter at kabler som ikke er i drift, blir fjernet.

Lnett har tilsvarende kommentar som til Fiskeridirektoratet.

Eldbjørg Lindanger / Lindanger Eiendom AS / Lindanger Pukk og Grus AS (2. mars 2023) viser til at Lindanger Eiendom AS eier gnr. 41, bnr. 17, som i sin helhet ligger på industriområdet på Hanasand på Rennesøy. Lindanger Pukk og Grus har rett til å foredle for salg av fjellmasser i eget pukkverk. De er sterkt imot en kraftledningstrasé som vil hindre pågående og planlagt arealutnyttelse på industriområdet. Dette vil på kort sikt vil føre til at driften av pukkverket helt eller delvis må opphøre, arbeidsplasser går tapt og distriktet mister tilgang på kortreise masser av god kvalitet, i tillegg til at eier påføres tap. De mener det også vil frata Lindanger Eiendom muligheten til å opparbeide industriareal i tråd med vedtatt reguleringsplan, og umuliggjøre aktivitet og oppankring i sjøen utenfor. De ber om at konsekvensene for hele industriområdet utredes.

Lnett har tatt hensyn til innspillet som kom etter informasjonsmøtet i februar 2022 ved å utelate foreslåtte trasé 1.0E fra meldingen. Trasé 1.0 går delvis i grønnstruktur i vestre del av omregulering for Hanasand næringsområde.

Grunneiere/rettighetshavere og andre privatpersoner

Stavanger kommune

Kjell Helle-Olsen og en rekke grunneiere på Rennesøy (13. februar 2023) skriver i en felles uttalelse at der foreslåtte luftledningsalternativene vil ødelegge det unike landskapet på Rennesøy for all framtid. De ønsker jordkabel langs Hanasandveien utredet. De beskriver områdenes verdi og kvaliteter som kultur- og jordbrukslandskap (KULA-område), kultur- og naturmiljø med rikt

naturmangfold og til dels sårbare naturtyper og arter. Herunder peker de på særlig viktige områder og fuglearter, og de beskriver hvordan luftledning vil ha negative virkninger for områdenes kvaliteter.

Til utredningsprogrammet har de følgende innspill:

- De krever grundige samfunnsøkonomiske analyser av luftledning vs. kabel i anleggs- og driftsfasen, som inkluderer verdiene av KULA-landskapet, estetikk, støy, driftsulemper og ekstrakostnader for jordbruket, tap av kulturminner og naturmangfold, skjøtselstiltak i kystlynghei, i tillegg til konsekvenser for forsyningssikkerhet og fare for sabotasje m.m. Synergigevinster med å legge kabel i/ved eksisterende veier bør medregnes.
- Luftledning må utredes i lys av de nasjonale føringene fra Riksantikvaren gjennom KULA-rapporten, som sier at *høye installasjoner og bygninger som vil forstyrre den historiske lesbarheten og sammenhengene i landskapet bør unngås.*
- Det må utredes detaljerte beskrivelser av overgangene mellom sjøkabel og luftledning i kystsonen.
- Det er viktig å få utredet magnetfelt og mulige helseeffekter fra ledningene.
- Alle traseer må beskrives og utredes med tanke på landskapsvirkninger på Rennesøy.

Grunneierne på Rennesøy foreslår en forlengelse av meldte jordkabeltrasé langs fylkesvei 519, Hanasandveien fram til vest for regulert industriområde på Hanasand og videre ned til sjøen nær Skiftesvika. Dette vil gi kortere sjøkabeltrasé, og ikke komme i konflikt med bebyggelse og utvikling av sjørelatert næring på Hanasand industriområde. De ber også om at synergier av jordkabel og annen infrastruktur utredes.

Lnett har foreslått å utrede konsekvenser for landbruk, naturmangfold, kulturminner, friluftsliv, landskap, elektromagnetiske felt m.m., i tillegg til aktuelle avbøtende tiltak for de ulike temaene. De sier de vil tilrettelegge for videre landbruksdrift med en luftledning over arealene. De har også foreslått å utrede både luftledning og jordkabel på Rennesøy, inkludert kostnader i anleggs- og driftsperioden. Det vil være opp til NVE å vurdere hvorvidt krav om utredning av jordkabel til Skiftesvik skal utredes, mener Lnett. De vil imidlertid være åpne for dialog om koordinering med etablering av gang- og sykkelvei langs Hanasandveien. I utredningen vil Lnett foreta en grundigere kostnadskalkyle for kabelløsningene enn det som er presentert i meldingen.

Ingvil Angelskår Moen (17. januar 2023) og hennes familie bor på Søre Vignes og bruker friluftsområdene ved sjøen og på heia. De ønsker ikke at disse flotte turområdene blir skjemet med luftledninger nå og i framtiden.

Lnett har foreslått å utrede konsekvenser for friluftsliv.

Geir Kjetil Vågane (18. januar 2023) mener at sjøkabel forbi, eller jordkabel over Fogn bør vurderes før luftledning, som han mener vil få negative konsekvenser for ferdsel og grunneiere. Hans eiendom gnr. 139, bnr. 1 blir berørt av det meldte jordkabelalternativet Eidsvåg–Holevåg, men aksepterer dette om eiendommen blir tilbakelest til minst like god tilstand som før. Jordkabelen bør ligge sammen med eksisterende vann- og høyspentkabel over jordene, der det er enkelt å grave og lett tilkomst.

Lnett foreslår en justert kabeltrasé ved ilandføringen i Eidsvågen til erstatning for meldte trasé 2.1E.

Irene og Tor Inge Østebø (19. januar 2023) ønsker ikke den nye transformatorstasjonen (alternativ 17) på Finnøy rett foran stuevinduet, dag det vil stenge for utsikten og redusere verdien på huset deres i Fåfeltet 10. De ber derfor om at det legges restriksjoner på høyden på bygget, slik det ikke tillates høyere enn 10 meter. Alternativ må Lnett pålegges å utrede verditapet for boligen og kompensere tilsvarende.

Lnett har foreslått å utrede konsekvenser for landskap, og mener det bør lages en visualisering fra Fåfeltet med utsyn mot Ryfylke.

Terje Kjølvik (21. januar 2023) støtter uttalelsen fra Fogn Grendalag og Fogn Bondelag. Han gjør samtidig oppmerksom på at trasé 2.3 på Fogn vil ligge rett over tomten der hans sønn om få år planlegger å sette opp et nytt gårdshus for å overta gården. Dersom denne traseen velges, vil deres planer ikke kunne gjennomføres. Han ønsker mest mulig sjøkabel.

Lnett foreslår at det utredes en kombinasjon av trasé 2.0 og 2.3 i området, og bruk av jordkabel der traseen krysser eksisterende 50 kV ledning, for å ta hensyn til Kjølviks innspill.

Eilif Dahle (23. januar 2023) støtter kravet om jordkabel som kan legges i gang- og sykkelvei. Han viser samtidig til planer om biogassanlegg på Finnøy, som vil avlaste kraftnettet og bidra med produksjon av egen strøm til lokalt næringsliv, som kan redusere behovet for nytt nett.

Lnett mener etablering av biogassanlegget ikke vil endre behovet for kraft på Finnøy tilstrekkelig til at det påvirker behovet for forsterkning av regionalnettet, som dessuten er gammelt og må skiftes ut.

Håkon H. Austbø (25. januar 2023) er negativ til alle luftledningstraseer over Finnøy, fordi det gir store ulemper og merkostnader i form av tapt spredeareal for husdyrgjødsel. Han krever derfor at ledningen legges som jordkabel.

Lnett vil utrede konsekvenser for landbruk.

Gunhild Sandanger (28. januar 2023) ber om at Stavanger kommune finner en løsning for å betale for jord- og sjøkabel i stedet for at beboerne må leve med store master over sine eiendommer, eller i det minste godkjenner spredeareal under luftledninger.

Lnett vil utrede konsekvenser for landbruk.

Ole Jan Naaden (14. februar 2023) nekter å avstå grunn på sin eiendom, gnr. 101, bnr. 2, eller benytte eiendommen med tilhørende veier til bygging av ny luftledning. Han er villig til å diskutere avtale om å grave ned jordkabel, som han mener er et bærekraftig alternativ.

Lnett har foreslått å vurdere både luftledning og jordkabel over Naadens eiendom.

Astrid Hakestad Throndsen og naboer i Fåfeltet (18. februar 2023) har forståelse for behovet for strøm, men ønsker ikke de meldte stasjonsplasseringene i sentrum av Finnøy, og særlig alternativ 17. De ber om at det utredes andre alternativer utenfor sentrum, da et så stort bygg vil gi store ulemper for boligområder og arealbruk i attraktive områder. De foreslår tomten på Nåådå, som i dag brukes av Rørheim Bilruter og er regulert næringsområde. Alternativt peker de på Ladstein, en tomt som i dag er dårlig utnyttet. De mener dessuten at vurderte alternativ 19, som er forkastet pga. plassmangel, kan brukes dersom miljøstasjonen på tomten fjernes. Dessuten viser de til at den gamle brannstasjonen kan rives og åpne for gjenbruk av denne tomten. Til slutt mener de også at vurderte alternativ ved Lauvsnes er bedre enn å legge stasjonen midt i sentrum.

Lnett har foreslått å visualisere stasjonsplasseringene og kan vurdere landskapstilpasning av alle plasseringer. De foreslår at NVE inkluderer tidligere vurderte plassering 24 ved Nåådå i utredningsprogrammet og vil vurdere å senke bygningsmassen i stasjonsalternativ 1. Plasseringer ved Lauvsnes og Ladstein anbefales ikke, da de vil gi større energitap i nettet og lengre ledningstrasé over Finnøy.

Laila Fugledal (20. februar 2023) har allerede en transformatorstasjon på sin eiendom på Finnøy og er allerede bekymret for elektromagnetiske felt fra denne. Hun er også opptatt av at det tas hensyn til dyre- og plantelivet, visuelle virkninger, båndlegging av areal og turområder. Hun ønsker heller ikke noen mast på sin eiendom.

Lnett har foreslått å utrede elektromagnetiske felt, og naturmangfold, avbøtende tiltak, landskap og friluftsliv, og vil se på erstatning for tap pga. mast på eiendommen.

Helge Magnar Iversen (22. februar 2023) ønsker ny kraftledning som jordkabel, eller at de ikke hindres i å få kjøre ut møkk på sine spredearealer.

Lnett vil utrede konsekvenser for landbruk, men mener gjødselspredning kan gjennomføres i en luftledningstrasé.

Ole Jakob Lekvam (23. februar 2023) sier at traseen fra Voster, over Varland, på sørsiden av Varlandsåsen vil gå over hans beite og begrense framtidig drift på gården og hindre bygging av ny driftsbygning. Han mener det vil være bedre å følge eksisterende trasé mellom Varlandsåsen og Kvamaheia, selv om den tar mer plass en dagens ledning. Han forutsetter at spennet blir hengende så høyt at det vil være mulig å kjøre ut naturgjødsel. Han mener videre at traseen på sørsiden av Vostervatnet vil få store master og prege landskapet fra Voster og opp til Varland.

Lnett vil utrede konsekvenser for landbruk for alle traseer som inkluderes i utredningsprogrammet. Mastehøyden vurderes i lys av tilrettelegging for landbruksdrift, landskap og naturmangfold m.m.

Stian og Elin Dalen (23. februar 2023) er eiere av gnr. 16, bnr. 50, og ønsker ikke at ny transformatorstasjon bygges på nabotomten, gnr. 16, bnr. 6. De skriver det vil hindre utsikten, gi støybelastning og forringe eiendomsverdien deres. På den meldt stasjonstomten er det registrert kulturminner som tidligere har hindret utbygging av tomten til andre formål pga. visuelle konsekvenser for kulturminner og landskap. Området er et populært grøntområde midt i sentrum av Tau. De mener alternativ 3 er det beste for transformatorstasjonen, da det ligger i et område med et stort framtidig kraftbehov.

Lnett sier de vil utrede konsekvenser for landskap, støy m.m. for de stasjonsalternativene de blir pålagt å utrede. Stasjonsplassering 1 og 2 er aktuelle pga. nærhet til eksisterende Tau transformatorstasjon.

Petter og Ingrid Nærland (24. februar 2023), eiere av gnr./bnr. 103/1 og 113/1, er imot luftledning over landbruksareal pga. begrensninger i bruken av arealene og negative virkninger for friluftsliv, natur og landskap. De nekter å stille sine arealer til disposisjon for transport og lager/riggplass. De er villig til å stille grunn til disposisjon for jordkabel i gang- og sykkelvei langs eiendommen.

Lnett har foreslått å vurdere både jordkabel og luftledning over Finnøy, og de temaene som er relevante.

Merete og Henrik Halleland (24. februar 2023) er eiere av gnr. 109, bnr. 1 på Søre Vignes, Finnøy. De støtter initiativet fra andre grunneiere på Finnøy om å legge jordkabel, eventuelt som et spleiselag. De tre meldte traseene på Finnøy vil berøre deres eiendom og nærmiljø på flere måter, som deres reiselivsnæring, kulturlandskapet, drift og utvikling av eiendommen, tap av spredeareal, vernede naturområder, tur- og friluftsområder. Om de måtte velge mellom traseene, mener de trasé 1.0D med ilandføring i Kvitevik gir minst negative virkninger for deres eiendom, selv om den får store negative virkninger for natur, friluftsliv og et planlagt hyttefelt.

Else May Sevheim (24. februar 2023) ber om at følgende utredes:

- sjø- og jordkabel som førstevalg, herunder besparelser ved et samarbeid mellom kommune, fylkeskommune og Lnett om kabel i framtidig gang- og sykkelvei, eventuelt som et spleiselag
- konsekvenser for landskapet, hvorav store deler har stor kulturhistorisk verdi (KULA)
- konsekvenser for jordbruksareal, inkludert begrensninger for drift/tilskudd/bruk
- konsekvenser for naturmangfoldet, som inkluderer alle naturtyper og arter
- konsekvenser for kulturminner i traseene
- konsekvenser for folkehelsen som følge av redusert kvalitet på rekreasjonsområdene for dagens og framtidige generasjoner
- kostnadsforskjeller mellom kabel og luftledning, inkludert kostnadsbesparelsen og kostnadsdeling ved samlokalisering med gang- og sykkelvei

Sevheim foreslår jordkabel fra Judaberg til Ladstein på Finnøy i eksisterende og framtidig gang- og sykkelvei, sjøkabel fra Ladstein til Hanasand og jordkabel i framtidig gang- og sykkelvei fra Hanasand til Norbøkrysset. Hun viser samtidig til underskriftskampanjen med 1200 underskrifter mot luftledning på Finnøy.

Lnett har foreslått å utrede både jordkabel og luftledning over Finnøy og på Rennesøy, og de temaene Sevheim beskriver. De kommenterer samtidig at visualiseringen som fulgte uttalelsen fra Sevheim ikke er laget av dem og gir et feilaktig bilde av luftledningen.

Grunneiere på Sevheim og Søre Vignes (24. februar 2023) er direkte berørt av flere av de meldte traseene. De mener det er uakseptabelt å bygge kraftledningen som luftledning og krever at hele strekningen bygges som sjø- og jordkabel, for å sikre et nåværende og framtidig levedyktig landbruk og levende bygder. I uttalelsen beskriver de virkningen de forventer for landbruket som følge av luftledningstraseene, som blant annet vil føre til tap av dyrket mark og spredeareal for husdyrgjødsel, med påfølgende økonomisk tap for berørte grunneiere. Luftledningstraseer vil føre til vanskeligere drift og fare ved bruk av store maskiner i traseene, i tillegg til å legge beslag på arealer tenkt til oppføring av driftsbygning og nødvendig videreutvikling av gårdsbruk.

Grunneierne er også bekymret for folkehelsen, særlig for de som jobber på gårdene, som følge av magnetfelt fra luftledningene og støy. Luftledning vil gi negative visuelle virkninger for eiendommene og rekreasjonsområdene. De viser til at det er en mye brukt, merket turløype fra Nordre Vignes til Kvitevik, som blir visuelt berørt. Videre er de opptatt av konsekvenser for naturmangfold og kulturminner, som det er mange av i området. De nevner flere rødlistede fuglearter som oppholder seg i deres område.

Til slutt peker de på at luftledning er utsatt for ekstremvær, som skjer jevnlig på vestsiden av Finnøy og at det kan få konsekvenser for samfunnssikkerheten om luftledning velges. De mener det bør legges jordkabel i gang- og sykkelvei fra Ladstein til Judaberg.

Lnett har foreslått å vurdere både luftledning og jordkabel over Finnøy, og vil vurdere et samarbeid om ev. kabel i gang- og sykkelvei på aktuelle strekninger. De mener det fortsatt vil være mulig å drive landbruk i traseene, og vil blant annet øke høyden på mastene for å lette jordbruksdriften. Det vil også være mulig å spre husdyrgjødsel på arealene. De ønsker å inngå en *Nær-ved*-avtale som regulerer hvordan jordbruksdrift med maskiner trygt kan gjennomføres. Lnett legger til grunn kjente byggesaker og kommunale planer ved tilpasning av traseene til ev. nybygg o.l. Ellers vil Lnett utrede virkninger som dekker det grunneierne ber om, og sikkerhet mot naturpåvirkning vil ligge til grunn for dimensjoneringen av anleggene.

Angunn Skeidseid og Gaute Tengesdal (24. februar 2023) er opptatt av plasseringen av den nye transformatorstasjonen på Finnøy. De mener alle de meldte forslagene er svært konfliktfylte, da de alle ligger i den tetttest befolkede delen av Finnøy og vil gi negative konsekvenser for folkehelse og trivsel. Jordvern, støy, magnetfelt, risiko/sårbarhet og visuelle hensyn bør være viktige premisser for valg av plassering. De stiller derfor spørsmål ved hvorfor det kun er økonomiske og tekniske hensyn som avgjør hvor den nye stasjonen planlegges, da de mener de meldte alternativene ikke vil stå seg over tid. De ber derfor om at NVE pålegger Lnett å utrede flere alternative plasseringer som tar mer hensyn til boligområder og tettbygd strøk. Som alternativer viser de til at det finnes flere regulerte nærings-/lagerområder utenfor Judaberg sentrum, for eksempel området Finnøyvegen (gnr. 101, bnr. 3) eller der de store drivhusene ligger nord for sentrum.

De mener temaer som må utredes er helse, miljø og samfunn, støy, stråling, ROS/HMS, landskap, landbruk og avbøtende tiltak.

Lnett har vurdert 25 plasseringer av nye Finnøy transformatorstasjon, mange etter innspill fra Stavanger kommune og private. Avstand til forbruket og eksisterende nett er viktige premisser i valg av plassering. De har foreslått å utrede virkninger for landskap, støy og elektromagnetiske felt og lage visualiseringer av omsøkte plasseringer. De foreslår også å inkludere plassering 24 ved Nåddå i utredningsprogrammet.

Marit og Wim Huisman (24. februar 2023) eier en hytte i Nyvollvegen 75 på Finnøy og er nabo til trasé over Finnøy. For deres hyttefelt vil det nordligst alternativet være synlig i utsikten mot Steinnesvågen. Den sørligste traseen vil ikke ligge i utsikten, men gå tett opptil hyttene og skape usikkerhet om magnetfeltvirkninger og kunne avgj støy. De foreslår å flytte en av de skisserte mastene nær hyttene noe sørover for å redusere ulempene. Aller helst foretrekker de at ledningen graves ned.

Lnett vil utredes støy og elektromagnetiske felt for alle aktuelle traseer. De ser ikke ut fra hensynet til støy og magnetfelt behov for å justere traseen sørover, da det er ca. 70 meter til nærmeste hytte.

Knut Martin Silseth og Trine Krøger Silseth (24. februar 2023) eier gnr. 31, bnr. 31 og en bolig i Vestre Fognavegen 151. De ber om at følgende utredes for traséalternativene 2.0, 2.3, 2.3.1 og 2.3.2 ved Bønaset på Fogn:

1. legge traseen lenger vest for å øke avstanden til boligen deres, slik at den ligger i like avstand til alle husene i området, men i reell avstand, ikke kun på kartet
2. forventet støy fra ny 132 kV ledning sammenlignet med dagens 50 kV ledning, da de bruker uteplassen ved huset også i regnvær

Lnett mener traseen forbi eiendommen må utredes nærmere pga. kryssing av eksisterende luftledning og avstand til bygninger i området. De har skissert en aktuell jordkabeltrasé i stedet for luftledning, i rødt på kartet til høyre. De har også foreslått å utrede støy fra kraftledningen.

NRWY RAW AS / Bjarne Sortland (24. februar 2023) ber om at sjøkabelen mellom Strand og Fogn ikke får landtak i Vervik, som er et bolig- og hytteområde med aktivt sjø- og friluftsliv. Vervik er nødhavn og brukes til oppankring av båter sommerstid, opplyser han.

Lnett tar innspillet videre til fagutreder for friluftsliv og reiseliv.

Strand kommune

Odd-Arve Maarnes (18. januar 2023) har hytte på Heng i Strand, gnr. 64, bnr. 4, der de har kraftledningen nær hytta i dag. Pga. problemer med forstyrrelser i mobilsignalene, ber han om at den nye ledningen legges i en trasé bak hytta i stedet.

Lnett kommenterer at uttalelsen ikke er relevant for det meldte tiltaket, da de ikke har planer om tiltak i distribusjonsnett på Heng.

Lars Ritland (20. januar 2023) ønsker at den nye ledningen blir minst mulig synlig og gir minst mulig konflikt med sjeldne/fredete fuglearter, dvs. at den blir kortest mulig på land før den går ut i sjøen.

Lnett kan ikke se at uttalelsen fra Ritland peker på nye, konkrete traséalternativer.

Arne Voster (19. februar 2023) ønsker at trasé 3.0 velges, fordi trasé 2.0 over Vostervannets nordlige ende vil båndlegge deler av han eiendom gnr. 5, bnr. 1 i stor grad. Dersom trasé 2.0 må velges, ønsker han at den legges nord for eksisterende ledning.

Lnett er positive til å utrede alternativ 3.0, men anbefaler ikke å legge trasé 2.0 på nordsiden av eksisterende 22 kV ledning, da det er liten plass mellom ledning og bygninger, gir flere kryssinger med eksisterende ledning og flere master og vinkler som øker kostnadene.

Einar Idsøe (22. januar 2023) mener de to meldte traseene med kabel fra Ådnahovud til Fogn er de beste. Eksisterende luftledningstrasé bør følges for å unngå inngrep i ny natur og dyreliv. Traseer nær bebyggelse bør unngås, og han ber om mest mulig bruk av jordkabel.

Lnett har foreslått å utrede traseer som følger eksisterende ledning på Ådnahovud og sjøkabel mot Fogn.

Ellen Hagen (23. januar 2023) mener alle kraftledninger bør legges som jordkabel langs eksisterende eller nye veier, slik som gang- og sykkelveien i Nordmarka på Tau, da det vil spare naturen for inngrep. Alternativt må nye luftledninger bør legges i eksisterende ledningstraseer for å unngå inngrep i ny natur og viktige hekkeområder for rovfugl. Hun viser til at Lnett i meldingen har vist eksempler på aktuelle mastetyper, men savner sittepinner for rovfugl og ugler på de skisserte mastene, da området har mye stor rovfugl og andre fuglearter. Sittepinner på de høye mastene kan redusere faren for at fugl kolliderer med linene, mener hun. Hun spiller videre inn at anleggsarbeider og annen støyende menneskelig aktivitet bør unngås i hekkeperioden for fugl,

minimum fra mars til juli, og helst fra februar til august. Hun nevner flere fuglearter som krever at det tas hensyn, som hønehaug, hubro, kongeørn, dvergfalk og fiskeørn. Områdene ved Nordvatnet og Ugeli er også viktige turområder for lokale og tilreisende. Hagen tilbyr, som lokal rovfuglformidler, å bistå med sin kunnskap om rovfugl i utredningsarbeidet.

Lnett mener utredning av jordkabel i alle traseer på Strand ikke er aktuelt. De har meldt flere traseer som går parallelt med eksisterende ledninger, og eksisterende ledninger må i stor grad beholdes til ny er bygget, for å opprettholde driften. De som er viktige for kraftsystemet vil bli stående over lengre tid. I forbindelse med utredning av konsekvenser for naturmangfold vil virkninger og avbøtende tiltak for fugl vurderes. Utredningen for friluftsliv vil inkludere turterreng.

Jonas og Tordis Tau Lunde (25. januar 2023) eier gnr. 18, bnr. 1 i Strand kommune og ønsker ikke trasé 4.1, fordi den går svært nær og i front av bolighuset på gården deres.

Lnett foreslår at stasjonsalternativ 4 og dermed trasé 4.1 tas ut av utredningsprogrammet.

Erling Kleppa (6. februar 2023) skriver på vegne av folk i Alsvik, Kjølevik og Vatland at Vatland både trasé 2.0A og 2.0B går gjennom områder som består av samme type natur, som Vatland naturreservat er en del av. Dette området er viktig for hekking av musvåk, vandrefalk og andre sjeldne arter. De forutsetter at utredningskravene vil omfatte søk i Rovbasen. Både trasé 2.0A og 2.0B går i områder med verdi A for biologisk mangfold i Strand kommunes kart.

Kleppa m.fl. mener at trasé 2.0 og 3 er vesentlig mindre negative for miljøet enn trasé 2.0A og 2.0B, fordi de i større grad går parallelt med en annen ledning og langt fra naturreservatet, og er kortere. De ber derfor om at både 2.0A og 2.0B legges vekk i den videre planleggingen. Vedlagt uttalelsen er kart og videoopptak som underbygger deres innspill.

Lnett foreslår at trasé 2.0A og 2.0B ikke utredes videre.

Arnfinn Warland m.fl. (21. februar 2023) uttaler seg om traseen Varland/Amdal, som de mener vi forringe driftsmuligheten for berørte gårdsbruk. For eksempel vil det redusere muligheten for gjødselspredning og få godkjent spredeareal i ledningstraseen. De er også bekymret for at skogbeltet mellom Norsk Stein sin bruddvirksomhet og bebyggelsen på Amdal blir fjernet og føre til økt støybelastning for beboerne. De protesterer derfor mot denne traseen.

Lnett sier de har foreslått å utrede konsekvenser for landbruk, landskap, og avbøtende tiltak for de ulike temaene. De vil vurdere støy i lys av hvilke krav som gjelder for eksisterende støyende virksomhet knyttet til Norsk Stein.

Jørgen Thorske (21. februar 2023), eier av gnr. 9, bnr. 2 i Vervik, ønsker ikke meldte trasé fra Vervik til Fogn, men mener det er bedre at traseen legges lenger sør der det er liten eller ingen bosetting. Hans eiendom blir berørt av en mast og kabel ned til sjøen, og han er bekymret helseeffekter fra magnetfelt og støy. Kabeltraseen går over fulldyrket areal og er til hinder for Thorskens planer om utvidelse av driftsbygningen. Vervikbukta har store verdi som rekreasjonsområde, med fritidsfiske, bading og båtliv, som også fra gammelt av er brukt som nødhavn i dårlig vær. Lnetts planer vil kunne hindre fiske- og båttaktiviteten i bukta, mener Thorske.

Lnett vil utrede elektromagnetiske felt i tråd med retningslinjer fra Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet. De vil gå i dialog med grunneier for å vurdere traséjusteringer som reduserer konflikten med grunneiers planer om utvidelse. Videre vil de utrede konsekvenser at sjøkabel for friluftslivsaktiviteter og ankring i Vervikbukta, og konsekvenser for landbruket.

Solfrid og Åge Holta (21. februar 2023) eier gnr. 15, bnr. 1, Ugelid, ber om at traseen over deres eiendom legges på østsiden av eksisterende ledning, fordi det vil være mindre belastende for deres beiteområde. De fraråder transformatorstasjon på alternativ 3 i nordre del av Nordvatnet, fordi den vil båndlegge store deler av Holtas eiendom, sammen med framtidig kraftledninger mot Dalen. Ugelid er en av få gårder med aktiv drift på Tau, som det er viktig å ta hensyn til.

Lnett mener det vil være vanskelig å flytte trasé 4.2 til østsiden pga. naturverdier ved Ugeliåsen, og nord for dette området er det aktuelt med en framtidig kraftledning mellom Nordmarka og Jørpeland, og en trasé øst for eksisterende vil kunne vurderes når det blir aktuelt. Lnett foreslår å erstatte stasjonsalternativ 3 med FTC, som flere har foreslått. Konsekvenser for landbruket vil også utredes.

Per M. Schjelderup og Oddveig Øgaard Schjelderup (22. februar 2023) er eiere av gnr./bnr. 10/9, 10/19, 10/23 og 10/24 i Strand uttaler seg om traséalternativer over Vatland og Rag. De mener traséalternativene 2.0A og særlig 2.0B til få så store negative konsekvenser for deres eiendom og naturmangfoldet at de må legges bort. De gir i sin uttalelse en rekke eksempler på hvilke konsekvenser disse traseene vil få for sårbar og uberørt natur, inkludert illustrasjoner og videolenker. Traseé 2.0 vil følge eksisterende luftledning, og det er mulig å grave ned ny ledning gjennom bebygde områder, og på den måten sørge for kraftforsyning uten å ofre natur og nærmiljø.

Lnett foreslår at trasé 2.0A og 2.0B ikke utredes videre pga. konflikt med Vatland naturreservat.

Tor Einar og Monica Kverme (22. februar 2023) er eiere av gnr. 13, bnr. 21 og er tilfreds med at den vurderte traseen som kom i land på deres eiendom i Strand kommune, er lagt bort. De gir flere begrunnelser for at det er en riktig avgjørelse. Hvis traseen skal komme i land i dette området, mener de det er mest fornuftig å gå parallelt med eksisterende ledning så langt som mulig og i størst mulig grad over kommunal eiendom, slik den sørligste traseen gjør. De ber om at også trasé 3.1 over deres eiendom skrinlegges, da deres pågående arbeid med opparbeiding av utmark og innmark vil komme i konflikt med denne traseen.

Lnett foreslår at trasé 3.1 over eiendommene 13/1, 13/4 og 13/21 ikke utredes videre.

Anette og Erling Kleppa (23. februar 2023) stiller spørsmål ved vurderingene av kostnadsanslagene for traséalternativene fra Strand til Fogn. De ber om at urørt natur verdsettes høyt i vurderingene av de ulike traséalternativene.

Lnett foreslår at trasé 2.0A og 2.0B ikke utredes videre.

Jørgen Thorske (21. februar 2023), eier av gnr. 9, bnr. 2 i Vervik, ønsker ikke meldte trasé fra Vervik til Fogn, men mener det er bedre at traseen legges lenger sør der det er liten eller ingen bosetting. Hans eiendom blir berørt av en mast og kabel ned til sjøen, og han er bekymret helseeffekter fra magnetfelt og støy. Kabeltraseen går over fulldyrket areal og er til hinder for Thorskens planer om utvidelse av driftsbygningen. Vervikbukta har store verdi som rekreasjonsområde, med fritidsfiske, bading og båtliv, som også fra gammelt av er brukt som nødhavn i dårlig vær. Lnetts planer vil kunne hindre fiske- og båttaktiviteten i bukta, mener Thorske.

Tor Eie (24. februar 2023) ber om at den nye ledningen legges i eksisterende 50 kV trasé fra Veland til Ådnahovud, vist som alternativ 3.0 på delkart 1 i meldingen, og at avgreiningen til nye Tau transformatorstasjon går som vist som alternativ 4.3 eller 4.4. Han mener trasé 2.0 på nordsiden av Vostervatnet må skrinlegges av hensyn til turområde, badeplass, landskap og natur.

Lnett har allerede foreslått å utrede traseen som Eie foreslår.

Marianne Albretsen (25. februar 2023) eier gnr. 12, bnr. 3 og 13 og mener trasé 2.0 A og B før legges vekk pga. store negative virkninger ved at eiendommens vindbeskyttelse i skog må fjernes, og vil dermed true grunnlaget for å bo og drifte gården. Dette er et område med ekstreme lokale vindforhold, som blant annet har ført til skader på driftsbygninger på gården og på eksisterende strømnett, sier hun. På gården har de tillatelse til drift og avl av hest, som krever forsvarlig drift etter forskrift om hestevelferd. De har allerede foretatt store investeringer i driften. Vedlikehold ved hjelp av droner eller helikopter vil i seg selv umuliggjøre driften, opplyser Albretsen. Men også tap av spredeareal og rådighetsbegrensninger på eiendommen vil bidra, sammen med ulemper i form av magnetfelt og støy. Traseene vil i tillegg berøre naturreservatet på en måte som ikke er forenlig med vernet av området.

Lnett foreslår at trasé 2.0A og 2.0B tas ut av utredningsprogrammet.

Generelle kommentarer fra Lnett:

De foreslår at følgende alternativer legges til utredningsprogrammet:

- stasjonsalternativ FTA og FTC i Nordmarka for nye Tau transformatorstasjon
- stasjonsalternativ 24 for nye Finnøy transformatorstasjon
- nye traseer ved Nordmarka pga. stasjonsalternativ FTA og FTC: 5.0.M, 5.2.M, 5.3.M, 3.0.A.M.1 og 3.0.A.M.2
- trasé 2.0.M for å gå over fra trasé 2.0 til 22.3 ved Peråsen på Fogn
- trasé 2.3.M øst for Kleiva på Fogn
- trasé 2.1.M far Fogn til Finnøy og stasjonsplassering 24
- trasé 1.1.A.M.1 fra Nåådå til Kvame på Finnøy
- trasé 1.1.A.M.3 fra Reilstad til Navarnes på Finnøy
- trasé 1.0.M mellom Skiftesvika og Laksevika på Rennesøy
- trasé 1.4.M som luftledning mellom Laksevika og Nordbø, langs Hanasandveien på Rennesøy
- trasé 1.4.B.M.1 i gang- og sykkelvei fra Eltarvåg og videre i Dalåkerveien til Nordbø

De foreslår at følgende alternativer ikke inkluderes i utredningsprogrammet:

- stasjonsalternativ 3 og 4 for nye Tau transformatorstasjon
- stasjonsalternativ 2 og 3 for nye Finnøy transformatorstasjon
- trase 2.0A og 2.0B
- trasé 4.1 og 4.4 ned til stasjonsalternativ 4 på Tau
- deler av trasé 3.1 ved Fiskåvegen mot Ådnahovud

De foreslår dessuten følgende traséendringer:

- at trasé 4.0 nord for Nordvatnet erstattes av trasé 4.0M
- at trasé 2.1.E på strekningen Eidsvåg på Fogn erstattes med trasé 2.1.E.M

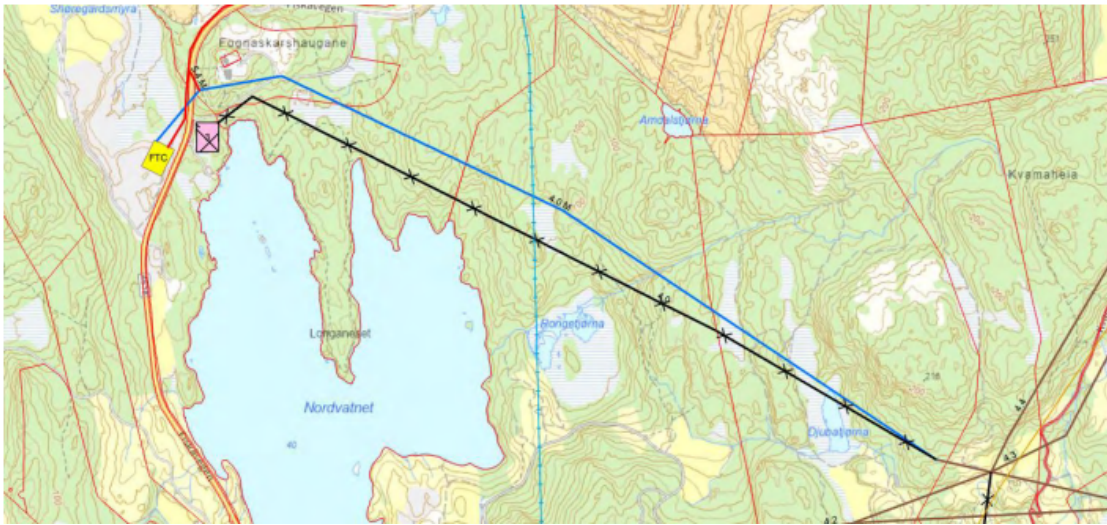
Endringsforslagene er vist på kart:

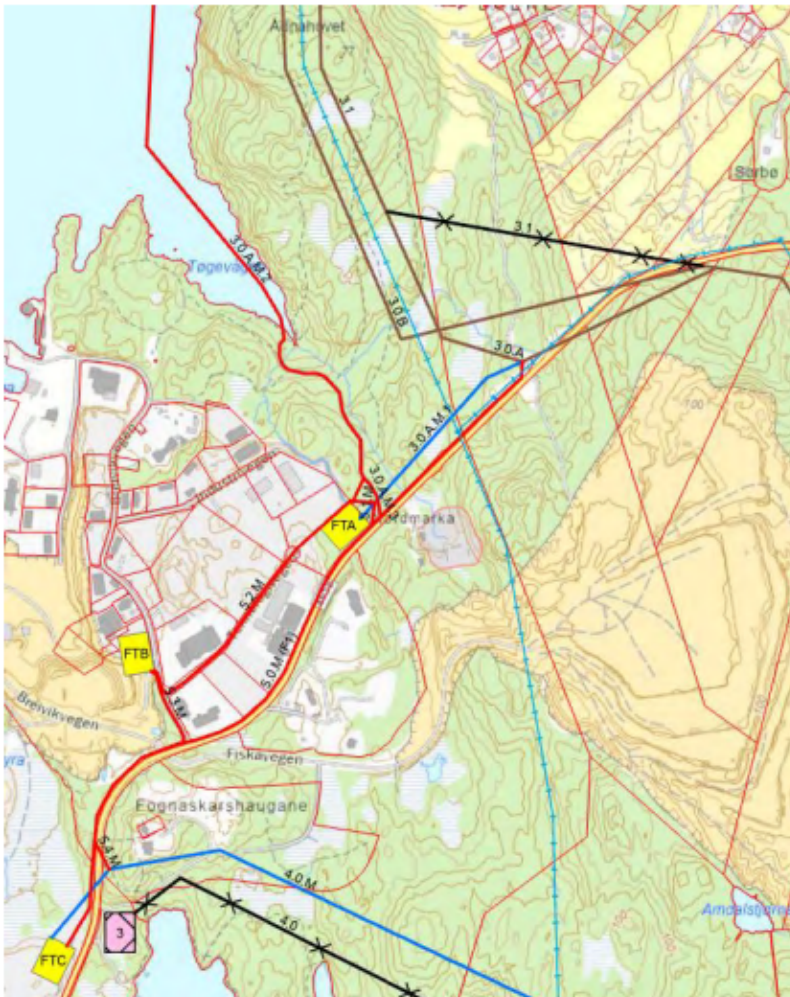
Trasé 2.0A og 2.0B ved Vatland naturreservat

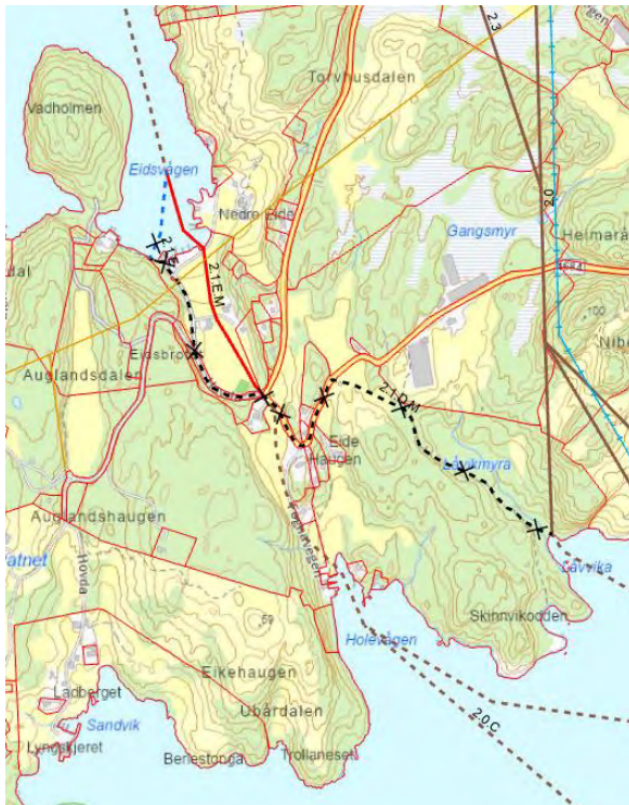
Stasjonsplassering 4 ved Kvam i Strand

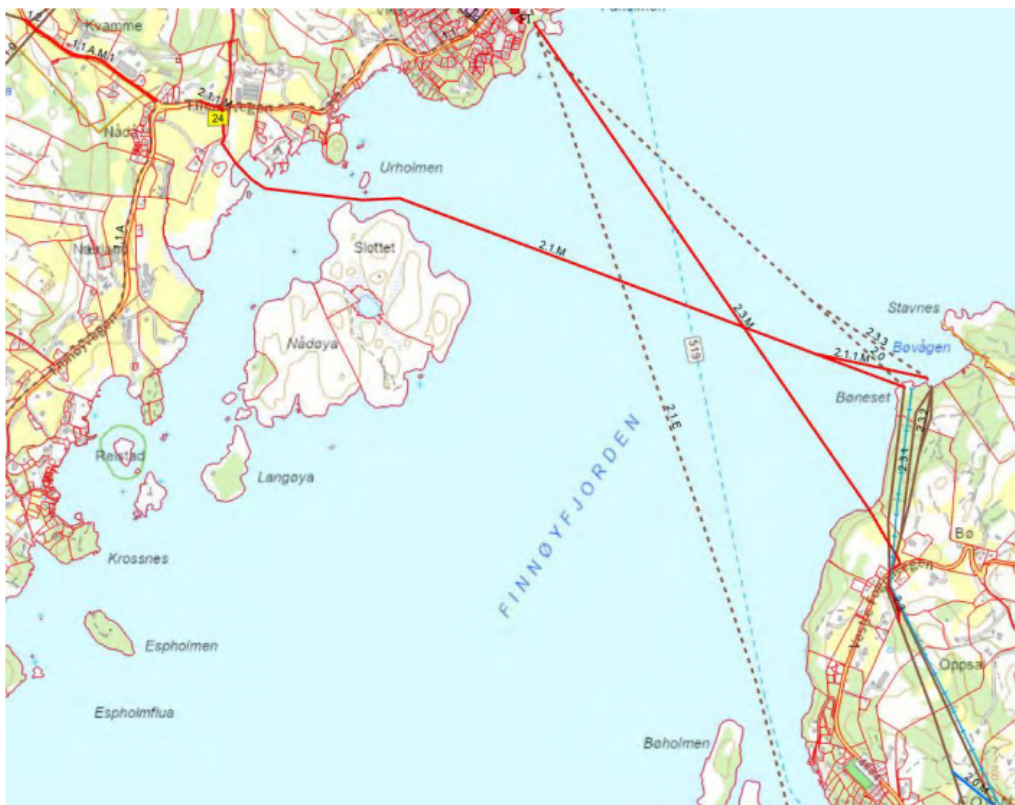
Trasé 4.0M som erstatning for 4.0 nord for Nordvatnet i Strand

Stasjonsalternativ FTA, FTB og FTC i Nordmarka, med tilhørende trasé

Kabeltrasé 2.1.D.M og 2.1.E.M på Fogn

Trasé 2.1.M og 2.3.M fra Fogn til Finnøy og 1.1.A.M.1 fra Nådå til Kvame på Finnøy

Trasé 2.0.M ved Peråsen og 2.3.M øst for Kleiva på Fogn

Trasé 1.1.A.M.3 mellom Reilstad og Navarnes på Finnøy

Trasé 1.0.M, 1.4.M og 1.4.B.M.1 mellom Skiftesvika og Nordbø på Rennesøy

Lnett har videre kommentert flere av temaene som tas opp i høringsuttalelsene mer utdypende tematisk, som

- retningslinjer for valg av jord- og sjøkabel som alternativ til luftledning
- spredeareal
- støy
- elektromagnetiske felt
- erstatningsprinsipper og -prosess
- Detaljplan for nettanlegg
- Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA)
- Naturmangfold